

Yrkande

2023-03-31

Ärende nr: 2.1.10

Yrkande angående – Redovisning av uppdrag att ta fram en handlingsplan för att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen i Göteborg

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

1. Fokusområde 1: Tidiga och förebyggande insatser utökas med ny punkt:

Insats 1:5 Utökat föräldra- och elevkrav – där skola och socialtjänst sätter tydliga krav på ett utökat föräldraengagemang i utsatta områden.

2. Socialnämnderna med skolnämnderna ökar föräldraansvaret genom närvaroplikt vid föräldramöten i utsatta områden.

3. Socialnämnderna ser över ett system där hyreskontrakt eller försörjningsstöd kan påverkas av systematisk utebliven närvaro på dessa informationsmöten.

4. Grundskolenämnden förstärker skötsamhetsnormen och ställer rättmätiga krav på barn och föräldrar de möter via skolan. Barn och föräldrar ska visa på ett respektfullt bemötande och ta sitt ansvar som svenska medborgare.

5. Grundskolenämnden tar fram skarpare disciplinära åtgärder som i högre utsträckning ska kunna användas vid destruktivt normbrytande beteende eller när elever stör undervisning med uppsåt. Rektorer och lärare ska ges goda förutsättningar och stöd till att:

- Visa ut elever som stör lektionen
- Få ge kvarsittning samt skriftlig varning som även delges vårdnadshavaren med obligatoriska krav på återkoppling.

5. För att förebygga och hantera konsekvenser av sociala risker och avsiktliga händelser som anlagd brand och blåjussabotage, ska grundskolenämnden, polis och räddningstjänst i samverkan arbeta med socialt förebyggande och tillitsskapande studiebesök för barn, ungdomar och föräldrar. Obligatoriskt deltagande för både barn och vårdnadshavare ska utkrävas vid dessa aktiviteter.

6. Kommunstyrelsen får i uppdrag att boka in ett informationsmöte med danska politiker och tjänstemän involverade i de delar av Danmarks "Ghettoplan" som rör nyrekrytering och gängkriminalitet. Kommunstyrelsen summerar, utvärderar och implementerar därefter relevanta delar av Danmarks "Ghettoplan" i uppdraget.

Yrkandet

Dessa förslag ger rätt verktyg till stadens förskolor och grundskolor genom att ställa rimliga krav på barn, ungdomar och föräldrar där det finns en utvecklad oro för normbrytande beteende som kan leda till kriminalitet. Det är insatser som på sikt, förutom tryggare skolgång även leder till förbättrade skolresultat.

Fler vuxna måste jobba förebyggande med kommande generationer.

Gängkriminalitet ger konsekvenser för hela familjen utifrån en ökad riskutsatthet och eventuell ökad benägenhet att själva involveras. Ansvar för vårdnadshavare till denna målgrupp är inte tydligt i befintlig lagstiftning eller andra styrande och stödjande dokument. I hopp och väntan på en ny lagstiftning gällande föräldraansvar kan planen med denna punkt bidra till att tydliggöra de perspektiven och familjens förebyggande roll för att unga inte ska rekryteras och för att kunna bryta en redan påbörjad kriminell livsstil. Att utöka uppsökarverksamheten och att ge utbildning med återkommande krav till berörda föräldrar kommer bli avgörande för att kunna stoppa nyrekrytering och knäcka gängkriminaliteten.

SD har sedan mars 2022 upprepade gånger yrkat på att socialnämnderna ska verka för enhetliga riktlinjer för att öka likvärdigheten och kvaliteten i handläggningen och arbetet med unga lagöverträdare enligt lagen om unga lagöverträdare. Det är glädjande att detta nu ligger i planen.

Hur arbetar grannlandet för att förändra sina utsatta områden?

Danmarks socialdemokratiskt ledda regering står bakom gettopaketet, som direkt berör tretton bostadsområden som definierats som "hårda getton". Om brottsligheten i de utsatta områdena sade statsminister Mette Frederiksen i dansk tv: – Kör någon för fort genom ett bostadsområde tar vi hans bil och så får han gå hem, och då hoppas jag att det regnar.

I Danmark har det införts möjligheter till dubbla straffsatser för inbrott, vandalism och knarkförsäljning och fängelsestraff för föräldrar som med tvång för ut sina barn ur landet på så kallade uppfostringsresor till det gamla hemlandet. De bostadsområden som nu under en tioårsperiod ska förändras i grunden, har enligt myndigheterna starka inslag av arbetslöshet, kriminalitet, dålig utbildning och "icke-västlig bakgrund". Den politiska majoritetens ambition är att ändra både på den fysiska miljön och sammansättningen av boende.

Trots att dansk och svensk invandrings- och integrationsdebatt sett så olika ut har utfallet i många avseenden blivit detsamma. Segregationen har satt sig i väggarna. Det mest bekymmersamma är alla de ungdomar som inte går ut grundskolan och inte kommer i gång med något annat eller väljer den kriminella vägen. I vårt Göteborg ska det naturligtvis sättas in parallella insatser som hindrar att unga hoppar av skolan och ut i ingenting. Förlorar vi dessa, blir det en stor samhällsekonomisk börda. Sverigedemokraterna ser att Göteborgs stad har en lång väg att gå. Vi kan ta lärdom av Danmark som kommit längre i sitt arbete. Stadsledningskontoret kan summera och utvärdera vilka delar av Danmarks "Ghettoplan" som går att implementera i Göteborg.

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2023-03-02

Diarienummer 1668/20

Handläggare

Kaj Larsson, Helena Österlind

Telefon: 031-368 01 60

E-post: kaj.larsson@stadshuset.goteborg.se

Redovisning av uppdrag att ta fram en handlingsplan för att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen i Göteborg

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

1. Göteborgs Stads handlingsplan för att motverka nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen 2023-2026, i enlighet med bilaga 4 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, antas.
2. Redovisning av kommunfullmäktiges uppdrag, givet i budget 2021, att ta fram en långsiktig strategi för att motverka nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen, antecknas och förklaras fullgjort.

Sammanfattning

Kommunfullmäktige gav i budget 2021 kommunstyrelsen i uppdrag att ta fram en långsiktig strategi för att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen i Göteborg. Kommunstyrelsen remitterade 2022-11-09 § 821 stadsledningskontorets förslag till handlingsplan till socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, grundskolenämnden, förskolenämnden samt idrotts- och föreningsnämnden.

Stadsledningskontoret har beaktat och värderat synpunkterna från remissinstanserna. Samtliga nämnder har tillstyrkt förslaget på handlingsplan. De synpunkter som inkommit berör framför allt att insatserna behöver förtydligas samt att insatserna kan komma att kräva ytterligare finansiering för de berörda nämnderna.

Stadsledningskontorets bedömning är att det nya förslaget omhändertar flera av de synpunkter som inkommit i remissvaren. Stadsledningskontoret bedömer att förslaget till handlingsplan, tillsammans med andra styrande dokument inom det trygghetsskapande och brottsförebyggande området, kommer att bidra till att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen i Göteborg. Den tidigare föreslagna plantiden gäller till och med 2025. Stadsledningskontoret föreslår att planperioden ska förlängas till 2026.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Kostnaderna för gängkriminalitet är stora, såväl ur ett individperspektiv som ur ett samhällsperspektiv. I den forskningsöversikt som Brottsförebyggande rådet (Brå) gav ut

2017 framgår att brottslighet har stora kostnader, såväl materiella som emotionella. 2012 genomfördes nationalekonomiska beräkningar på vilka socioekonomiska kostnader gängkriminalitet för med sig. Enligt dessa beräkningar skapar en gängkriminell person som lever 15 år i en liknande miljö, samhällskostnader på cirka 23 miljoner kronor. Även otrygghet bedöms ha höga kostnader för samhället. Gängkriminalitet och parallella samhällsstrukturer innebär även minskad möjlighet för lokala näringsidkare att vara verksamma.

Socialnämnderna Hisingen, Nordväst och Sydväst har sedan 2021 tagit del av Socialstyrelsens statsbidrag avsett för sociala insatser till barn och unga i utsatta områden. 2021 erhöll Göteborgs Stad cirka 43 miljoner kronor. 2022 tilldelas cirka 40 miljoner kronor samt påfyllnadsmedel om ytterligare cirka 35 miljoner kronor till Göteborgs Stad. Den största andelen av rekviderade medel har fördelats till socialnämnderna Hisingen och Nordost (dnr 0138/22). Nämnderna har valt att fördela dessa medel till olika insatser utifrån egna bedömningar av var de har störst effekt. Bland annat har nämnderna beslutat om utökning av antalet fältsekreterare, SSPF-koordinator, SIG-koordinator, skolsocionomer, förstärkning av den sociala barn- och ungdomsvården samt ökad samverkan med civilsamhället, insatser för att öka förmågan att förebygga hedersrelaterat förtryck och våld, arbete kring det kommunala aktivitetsansvaret samt för utveckling av arbetet mot otillåten påverkan. De tillagda insatserna i handlingsplanen som socialnämnderna föreslås ansvara för ligger delvis i linje med syftet med ovanstående medel och har en nära koppling till en del av de aktiviteter som nämnderna finansierar med dessa. Remissvaren visar att tidsbegränsade och externa medel är riskfaktorer för ett långsiktigt och uthålligt arbete.

Från socialnämndernas remissvar kan utläsas att insats 1:1 (förstärkt föräldraskapsstöd) och 1:2 (förstärka och vidareutveckla det områdesbaserade arbetet) kräver att medel tillförs nämnderna. Övriga insatser inom fokusområdet är enligt remissvaren svårbedömda men det anges att de kan rymmas inom ram genom vissa omprioriteringar. Detta gäller för insatserna 1:3 (utreda möjligheten för ideell sektor att vara del i arbetet), 1:4 (genomföra analysarbete gällande verksamhetens inriktning och omfattning) och 1:5 (utarbete en gemensam rutin för tidiga insatser).

Stadsledningskontorets delar remissvarens bedömningar och menar att insats 1:1 och 1:2 bedöms vara svåra att rymma inom ram och bör beaktas i kommande budgetprocess utifrån resursfördelningsmodellen för socialnämnderna. Enligt förslaget till handlingsplan är det socialnämnderna Centrum och Nordost som ansvarar för insats 1:1. Gällande insatserna 1:3, 1:4 och 1:5 får utfallen och analyserna visa vilka kostnader som krävs för att genomföra arbetet och om de kan rymmas inom ram.

Gällande de tillagda insatserna i fokusområde 2 så visar remissvaren att det krävs resurstillskott. Förskolenämnden anger att utveckling av fyra sociala förskoleteam (insats 2:3) innebär nya tjänster vilket medför ökade kostnader. Nämnden ger ingen uppgift om omfattningen. Enligt stadsledningskontorets uppskattning uppgår kostnaden till ca 6 000 tkr/årigen. Ett ökat kommunbidrag till förskolenämnden bedöms enligt stadsledningskontoret inte påverka ersättningen till fristående förskolor då ambitionen är att teamen ska rikta sig till samtliga förskolor, oavsett driftsform.

Kostnaden för insatser för att öka socialförvaltningarnas kontinuerliga närvaro och arbete vid skolor med särskilda behov (insats 2:4) bedömer stadsledningskontoret till ca 7 000

tkr/årligen. Remissinstanserna tar i sina svar inte ställning till omfattningen men anger att det innebär ökade kostnader. Vid fördelning av resurser till socialnämnderna bedömer stadsledningskontoret att beräkning bör utgå utifrån resursfördelningsmodellen för socialnämnderna.

Stadsledningskontoret delar även remittenternas bedömning och ser att de tillagda insatserna i fokusområde 2 är svåra att rymma inom socialnämndernas och förskolenämndens ordinarie budgetramar.

Stadsledningskontorets sammanfattande bedömning kring handlingsplanen som helhet är att den innebär en ökad kostnad för staden initialt, men att den på längre sikt kommer att vara lönsam, både för samhället och individen. Resonemanget stöds av remissinstanserna. Kostnaderna ökar i vissa fall mer specifikt för den nämnd eller styrelse som står för insatsen medan den kan ge positiva ekonomiska effekter för en annan verksamhet. Handlingsplanens indikerade sociala insatser riktade till individer är kostsamma och kostnaderna kan även falla olika ut mellan stadsområdena. Det kan vara en utmaning att prioritera mellan olika målgrupper och behov samtidigt som lagstiftning och andra styrande dokument som reglerar socialtjänstens ansvar ska beaktas.

Hög kvalitet inom stadens verksamheter bygger till stor del på goda förutsättningar för medarbetare och chefer att utveckla verksamheten och att rätt kompetens finns att tillgå. Högre ambitioner och ökad bemanning enligt förslaget till handlingsplan kan påverka en redan ansträngd rekryteringssituation inom de berörda nämndernas grunduppdrag.

De berörda nämnderna behöver göra bedömningar av hur de kan finansiera och prioritera utpekade uppdrag. I de fall finansiering helt eller delvis inte ryms inom nämndernas ramar eller kan lösas genom omprioritering får finansiering beredas i stadens ordinarie budgetprocess och prioriteras i förhållande till övriga behov.

Bedömning ur ekologisk dimension

Stadsledningskontoret har inte funnit några särskilda aspekter utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Enligt barnkonventionen har barn rätt till likabehandling, delaktighet och rätt till liv och utveckling. Barn har även rätt till trygghet, utbildning, hälsa och fritid. En ökad närvaro av kompletterande professioner i förskolan, skolan och socialtjänsten, samt en stärkt samverkan mellan olika aktörer i tidiga insatser kan bidra till varje barns rätt till goda uppväxtvillkor. Barn och unga drabbas på flera olika sätt av gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen. Ett gemensamt arbete i staden med att långsiktigt stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen är viktig för barns och ungas liv och utveckling, liksom säkerhet och trygghet i samhället.

Det är nästan uteslutande pojkar och unga män som rekryteras till kriminella nätverk. Utvecklingen visar dock att allt fler flickor och unga kvinnor involveras i den brottslighet som de kriminella grupperingarna eller våldsbejakande extremistiska miljöerna ägnar sig åt. Dessa är ofta utsatta vad det gäller våld och särskilt sexuellt våld, samt är ofta vårdnadshavare.

Gängkriminaliteten har sin utgångspunkt framför allt i stadens socioekonomiskt svagare bostadsområden och påverkar dessa än mer negativt. Brottsligheten har stor påverkan på

den lokala tryggheten och den lokala situationen har påverkan på individernas motivation till förändring. Konsekvenserna av de handlingar som målgruppen genererar påverkar dock hela staden negativt genom bland annat en ökad otrygghet. Eftersom brottsutsatthet och trygghet dessutom är ojämnt fördelade mellan människor kan det också ge effekt på Göteborg som en jämlik stad. Ökad trygghet och minskad brottslighet ger positiva effekter på invånarnas hälsa, tillit och förtroende för politiker samt myndigheter.

Användning och köp av narkotika finansierar den organiserade brottsligheten. Flera undersökningar visar att narkotikabruk sker i hela Göteborg och av människor i olika åldrar och livssituationer. Utan en minskad efterfrågan är det svårt att stoppa rekryteringen till kriminella nätverk och utvecklingen av parallella samhällsstrukturer i Göteborg. Det finns en konkurrens över platser där efterfrågan på narkotika är stor. Konkurrensen leder till konflikter och många skjutningar och andra våldsbrott i de kriminella miljöerna. Det skapar en otrygg miljö för stadens invånare och på många av platserna vistas barn och unga som får en otrygg uppväxtmiljö.

Samverkan

Samverkan har skett med central samverkansgrupp genom information 2022-09-08, dialog 2022-10-06 och samverkan 2023-03-09 § 5 a.

Bilagor

1. Kommunstyrelsens protokollsutdrag 2022-11-09 § 821
2. Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat 2022-02-24, reviderat 2022-10-17
3. Sammanställning av remissvar
4. Förslag till Göteborgs Stads handlingsplan för att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen 2023-2026
5. Protokollsutdrag CSG 2023-03-09 § 5 a

Ärendet

Kommunstyrelsen beslutade 2022-11-09 § 821, att remittera stadsledningskontorets förslag till handlingsplan för att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen i Göteborg till socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, förskolenämnden, grundskolenämnden och idrotts- och föreningsnämnden. Stadsledningskontoret redovisar i föreliggande ärende ett reviderat förslag till handlingsplan och föreslår att handlingsplanen antas.

Beskrivning av ärendet

I kommunfullmäktiges budget för år 2021 framgår att staden ska arbeta med långsiktiga och uthålliga insatser mot gängkriminaliteten. Arbetet med att bekämpa brottslighet och gängkriminalitet är ett åtagande som under överskådlig tid ska ha hög prioritet i staden. Kommunstyrelsen fick därför i uppdrag att tillsammans med berörda nämnder och styrelser, polisen och andra berörda myndigheter, ta fram en långsiktig strategi för att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen i Göteborg.

Stadsledningskontoret tog sig an uppdraget genom att ta fram en handlingsplan som på kort sikt, fram till år 2025, syftar till att nå målet med att minska nyrekrytering, gängkriminalitet och parallella samhällen. För att nå målet, att på lång sikt stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och parallella samhällen, krävs trygghetsskapande och brottsförebyggande insatser, åtgärder som ökar jämlikheten, men likväl åtgärder gentemot befintlig organiserad brottslighet. Uppdraget genomfördes tillsammans med polisen, andra berörda myndigheter, socialförvaltningarna, skolförvaltningarna samt andra förvaltningar och bolag.

Kommunstyrelsen beslutade 2021-10-27 § 820 att remittera stadsledningskontorets förslag till handlingsplan till ett antal nämnder och styrelser samt externa aktörer. Stadsledningskontoret redovisade 2022-03-23 ett reviderat förslag till handlingsplan, (bilaga 2) där förändringar gjorts utifrån de remissvar som inkommit. Kommunstyrelsen beslutade 2022-05-04 § 398 att återremittera ärendet till stadsledningskontoret med följande uppdrag:

1. Ärendet återremitteras till stadsledningskontoret som får i uppdrag att uppdatera handlingsplanen under "Fokusområde 1: Insatser riktade till målgruppen som är gängkriminell eller riskerar att rekryteras till kriminalitet" med ytterligare en insats som avser socialförvaltningarnas kontinuerliga närvaro vid förskolor och skolor med särskilda behov för att på plats arbeta med de som riskerar att rekryteras till kriminalitet eller som redan är del av ett kriminellt nätverk.
2. Ärendet återremitteras till stadsledningskontoret som får i uppdrag att komplettera planen med ett fokusområde med fokus på tidiga och förebyggande insatser.

Stadsledningskontoret redovisade 2022-11-09 ett förslag till handlingsplan i enlighet med yrkandet. Kommunstyrelsen beslutade 2022-11-09 § 821, att sända förslaget på remiss till de berörda nämnderna med förfrågan om synpunkter på de tillägg som genomförts i enlighet med yrkandet. I beslutet ingick även att det fjärde stycket i "Göteborgs Stads handlingsplan för att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen 2022-2025" under "Insats 1:1 Förstärkt föräldraskapsstöd" ersätts med följande text: *För att bredda rekrytering av vårdnadshavare aktuella för*

föräldraskapsprogram ska samverkan med civilsamhället ske. Avsikten med samverkan är att kunna informera fler föräldrar om pågående föräldraskapsprogram och nytta med dem.

Redovisning och bedömning av remissvar

Kommunstyrelsen beslutade 2022-11-08 § 821, att med begäran om yttrande remittera stadsledningskontorets förslag på Göteborgs Stads handlingsplan för att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen, till förskolenämnden, grundskolenämnden, idrotts- och föreningsnämnden samt socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst.

Remissvaret skulle vara stadsledningskontoret tillhanda senast 2023-02-01. Sammanlagt har 6 remissvar inkommit, samt ett yttrande från idrotts- och föreningsförvaltningen. I bilaga 3 redovisas en sammanställning över remissvaren där även nämndens/styrelsens beslut framgår. Samtliga remissinstanser tillstyrker förslaget. Remissvaren finns i sin helhet i på stadsledningskontoret, dnr 1668/20.

Generellt bedömer remissinstanserna att handlingsplanen nu är mer proaktiv, förebyggande och har ett tydligt fokus på gängkriminella och nyrekrytering. Bedömningen är även att handlingsplanens insatser kommer att bidra till målet att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen. Nedan följer en sammanställning av remissvaren indelad utifrån synpunkter på det tillagda fokusområdet samt de två tillagda insatserna. Fokus ligger på de förslag på förbättringar samt oklarheter som remissinstanserna framfört. Genomförda förändringar i handlingsplanen framgår också tillsammans med stadsledningskontorets bedömning.

Vad gäller övriga insatser i handlingsplanen framgår tidigare hantering och bedömning av bilaga 2.

Fokusområde 1:

Enligt återremissyrkandet har stadsledningskontoret kompletterat planen med ett nytt fokusområde: Tidiga och förebyggande insatser, vilket blir planens första fokusområde. Insatserna i fokusområdet syftar till att tidigt bryta riskbeteenden som kan leda till utveckling av kriminalitet och andra normbrytande beteenden. Fokus är på att stärka de skyddsfaktorer som ökar barns, ungas och deras familjers förmågor att stå emot negativ påverkan. Fokusområdet innehåller fem nya insatser vilka remissinstanserna har lämnat sin bedömning av.

Den första insatsen är att förstärka föräldraskapsstödet genom riktade insatser till vårdnadshavare med barn upp till 13 år där det finns oro för en utveckling av ett normbrytande beteende. Samtliga remissinstanser ser att ett utvecklat föräldraskapsstöd (insats 1:1) är nödvändigt då vårdnadshavare är barnens viktigaste resurs. Stödet ska implementeras i samtliga stadsområden, och två socialnämnder föreslås få samordningsansvaret för insatsen, vilket inte ifrågasätts i remissvaren. Samtidigt lyfts i remissvaren att det snarare handlar om att fördjupa redan befintliga stöd än att utveckla nya former. Stadsledningskontoret ser ingen motsats i att utgå från befintliga program samtidigt som insatsen syftar till att stödet ska utföras utifrån målgruppens olika behov, förutsättningar och situationer. Detta har tydliggjorts i handlingsplanen.

Den andra nya insatsen avser ett förstärkt och utvecklat områdesbaserat arbete där de fyra socialnämnderna ska göra en analys om vilka insatser och arbetsmetoder som behöver utvecklas inom respektive stadsområde. Insatsen kräver aktiv samverkan med andra aktörer i området. Remissinstanserna ser att ett förstärkt och vidareutvecklat områdesbaserat arbete (insats 1:2) är en nyckel för att vända utvecklingen och ger exempel på hur det görs idag. Socialnämnd Centrum anser att insatsen behöver tydliggöras utifrån vad som menas med områdesbaserat arbete och lyfter även att det kan vara svårt att koppla ihop den myndighetsutövande delen med fältarbetet.

Stadens stadsområden har olika förutsättningar och varierande grad av utmaningar gällande handlingsplanens syfte. Stadsledningskontoret bedömer att det är socialnämndernas ansvar att utveckla arbetet utifrån förutsättningar och behov. Handlingsplanen visar att det områdesbaserade arbetet är prioriterat och måste ha en nära koppling till den myndighetsutövande delen av socialtjänsten, men ger utrymme för lokala anpassningar utifrån den analys som ska göras inom respektive stadsområde. Insatsen har förtydligats utifrån detta.

Den tredje insatsen är ett viktigt led i att stärka det områdesbaserade arbetet genom att utreda ökade möjligheter för ideell sektor att vara del i arbetet med att motverka rekrytering till gängkriminalitet. Ansvaret för insatsen ges till socialnämnd Sydväst och idrotts- och föreningsnämnden utifrån deras omfattande samarbete med ideell sektor. Remissvaren visar att detta är en viktig insats som kan bistå att bygga ett förtroendekapital, vilket i sin tur kan leda till att invånare lättare kan ta emot hjälp. Socialnämnd Sydväst är positiva till att genomföra en pilot inom insatsen. Även idrotts- och föreningsförvaltningen ser tydliggörandet som positivt för att strukturerat kunna arbeta med frågorna och verka för ett tryggare samhälle. Samtidigt lyfter remissinstanserna vikten av att kvalitetssäkra den ideella sektorn som bjuds in att delta i arbetet. Stadsledningskontoret instämmer i vikten av att deltagande aktörer måste dela stadens värdegrund och stå upp för de mänskliga rättigheterna. Som stöd i bedömningarna finns Göteborgs Stads riktlinje för föreningsbidrag till civilsamhället.

Den fjärde insatsen syftar till att möjliggöra för de regionala socialnämnderna att bedöma om insatserna som erbjuds idag möter målgruppens samtliga behov samt om verksamheten bedrivs i tillräcklig omfattning. Efter en analys kan de fyra nämnderna tillsammans besluta om en grundnivå av nödvändiga insatser och arbetsmetoder som ska finnas tillgängliga för målgruppen. Remissinstanser ser ett behov av insats 1.4, för att motverka rekrytering av barn/unga till kriminella nätverk. I remissvaren framkommer dock att samtliga socialnämnder inte ser Cylindermodellen som den mest adekvata modell för att tidigt identifiera och fånga upp unga som riskerar att dras in i gängkriminalitet.

Cylindermodellen ingår i den del av handlingsplanen som inte varit föremål för remissinstansernas synpunkter i detta skede. Stadsledningskontoret vidhåller vikten av att staden använder samma modell gällande att identifiera och fånga upp unga som polisen, för att underlätta samverkan kring målgruppen. Detta bedöms öka stadens kapacitet, uthållighet och kompetens i arbetet. Cylindermodellen bygger på erfarenhet och kunskap som finns inom såväl polismyndigheten som kommunerna genom framför allt socialtjänsten. Syftet med modellen är att använda den som ett gemensamt verktyg för att kartlägga vilka individer som utgör eller kan utgöra en negativ påverkan på lokalsamhället, baserad på kriminalitet eller normbrytande beteende. Inom polisområde

Storgöteborg har modellen redan implementerats, vilket snarare tydliggör behovet av att staden använder motsvarande verktyg. Stadsledningskontoret har således inte ändrat insatsen.

Den sista insatsen i fokusområdet (1:5) tydliggör vikten av tydliga rutiner för hur orosanmälningar kopplade till kriminellt beteende ska hanteras inom socialtjänsten. Syftet med insatsen är att sådana orosanmälningar ska hanteras snabbt och inbegripa kontakt med vårdnadshavare. Detta för att minska möjligheten för de kriminella gängerna att växa. Socialnämnd Nordost instämmer i att det behövs en gemensam rutin som säkerställer en sådan hantering av dessa orosanmälningar. Nämnden har redan påbörjat en intern rutin och bedömer att de kan samordna arbetet gentemot de övriga stadsområdena. Socialnämnd Centrum anser det vara oklart på vilket sätt en rutin kan skapa ytterligare stöd utöver det som redan finns i lagstiftningen. Nämnden ser dock att det är viktigt med kompetensutveckling för att stärka arbetet med att motverka utveckling av kriminalitet hos barn och unga.

Stadsledningskontorets bedömning är att kompetensutveckling är en nödvändighet för att stärka arbetet och nämnderna har ansvar för att säkerställa att verksamheten har tillräcklig kompetens för uppdraget. Syftet med en gemensam rutin är att förtydliga hur socialnämnderna i sin arbetsfördelning tydligt prioriterar i det dagliga arbetet när en anmälning/orosanmälning gällande barn och ungdom med koppling till kriminalitet inkommer till nämnden. Insatsens syfte har förtydligats i handlingsplanen för att underlätta genomförandet.

Fokusområde 2:

Enligt beslutet i kommunstyrelsen fick stadsledningskontoret i uppdrag att komplettera fokusområdet med insatser riktade till målgruppen som är gängkriminell eller riskerar att rekryteras till kriminalitet med ytterligare en insats som avser socialförvaltningarnas kontinuerliga närvaro vid förskolor och skolor med särskilda behov. Syftet var att på plats arbeta med de som riskerar att rekryteras till kriminalitet eller som redan är del av ett kriminellt nätverk. Förslaget till handlingsplan kompletterades med två insatser utifrån detta.

Det första tillägget i fokusområde 2 innebär att förskolenämnden ska inrätta fyra sociala förskoleteam, ett i varje utbildningsområde. I uppdraget ingår att utreda möjligheten att förskoleteamens arbete även ska omfatta förskolor med andra driftsformer.

Socialnämnderna är positiva till insatsen men bedömer att den behöver tydliggöra socialnämndernas roll och insatsens kopplingar till det förebyggande och myndighetsutövande arbetet.

Förskolenämnden är positiva till en ökad närvaro av kompletterande professioner i förskolan i form av sociala team riktade till förskolan, men bedömer att förskoleteam har en bättre tillhörighet på socialnämnderna. Som argument lyfter nämnden att förskolan inte ansvarar för myndighetsutövning enligt socialtjänstlagen och att insatsen med förskolenämnden som organisatorisk hemvist inte ger ingångar till socialtjänstens strukturer, kompetens och kunskap. Insatsen riskerar därmed att bli ensidig och inte stärka samverkan mellan förskoleförvaltningen och de regionala socialförvaltningarna. Även grundskolenämnden uttrycker en liknande bedömning och anger att helheten kring de tillagda insatserna i fokusområde 2 tydliggörs om insatsen i stället åläggs socialnämnderna. Både förskolenämnden och grundskolenämnden menar att förskoleteam

och de medarbetare från socialtjänsten som ska arbeta på förskolor och skolor bör ha samma organisatoriska hemvist för en jämbördig samverkan och samarbete mellan de två insatserna. Det i sin tur skulle troligen skapa ett mervärde för de familjer som har barn i bägge skolformerna. Förskolenämnden anger även att begreppen i texten inte rätt beskrivna utifrån hur förskoleförvaltningen för närvarande är organiserad och vilken funktion som har vilket mandat.

Stadsledningskontorets bedömning är att ansvaret för insatsen kan placeras antingen på socialnämnderna, eller som förslaget till handlingsplan anger, på förskolenämnden. Förskoleteamen ska inte bedriva myndighetsutövning utan ska arbeta uppsökande, förebyggande och främjande där syftet är en tidig upptäckt av de barn som riskerar att, samt har börjat, utveckla ett normbrytande beteende som kan leda till kriminalitet, samt deras vårdnadshavare. Insatsen syftar inte till att öka antalet anmälningar till socialtjänsten utan insatsen ska i huvudsak ske inom förskoleverksamheten. Förskolenämnden får den 1 juli 2023 i uppdrag i skollagen att erbjuda alla barn från tre år plats i förskolan. Syftet med tillägget är att fler barn ska gå i förskola och få möjlighet till bättre språkutveckling i svenska. Förskoleförvaltningen arbetar redan idag med uppsökande verksamhet i syfte att öka inskrivningen och närvaron i förskolans verksamheter. De synpunkter som förskolenämnden lyfter fram angående organisering, mandat och begrepp är justerade i handlingsplanen.

Ansvaret för socialnämnderna är idag omfattande och de föreslås som ansvariga för flera av handlingsplanens insatser. I fördelningen av ansvar i handlingsplanen har stadsledningskontoret utgått från de uppgifter och verksamhetsområden som stadens nämnder har i sina respektive reglementen samt vilken nämnd som har störst påverkan på framdriften av insatsen. Ambitionen har varit att tydliggöra vilken nämnd som ansvarar för insatsen, även om samtliga insatser kräver en aktiv medverkan från andra nämnder och styrelser. För att uppnå planens mål krävs insatser från flera nämnder och styrelser. Oavsett organisatorisk tillhörighet gällande insats 2:3 behövs omfattande samverkan mellan förskola och socialtjänst. Från dialogen med de fackliga organisationerna lyfts att bristande samverkan och bristen på gemensam kompetensutveckling är en arbetsmiljöfråga. Stadsledningskontoret bedömer att detta är ett ansvar som redan idag åligger nämnderna och att ökad närvaro på varandras respektive arenor möjliggör utvecklad förståelse för de olika uppdragen. Stadsledningskontoret har således inte ändrat ansvaret för insatsen.

Det andra tillägget under fokusområde 2 syftar till att öka socialförvaltningarnas kontinuerliga närvaro och arbete vid skolor med särskilda behov för att på plats arbeta med de som riskerar att rekryteras till kriminalitet eller redan är gängkriminella. Samtliga remissinstanser är positivt inställda till insatsen som bedöms skapa förutsättningar för att nå målet. Socialnämnd Nordost nämner att de i vissa delar har en dylik närvaro redan idag med positiva resultat. Socialnämnd Centrum bedömer att formerna för insatsen behöver tydliggöras och att det behöver finnas resurser i respektive stadsområde för att möjliggöra ett närmare lokalt arbete på skolorna. Grundskolenämnden är positiv och ger exempel på nuvarande yrkesgrupper som kan stärkas i och med insatsen. Nämnden betonar vikten av att arbeta långsiktigt och inom ramen för redan etablerade strukturer med socialtjänsten i respektive område.

Stadsledningskontoret delar remissinstansernas synpunkt att det är viktigt med långsiktighet och strukturerad samverkan mellan respektive skola och socialförvaltning.

Detta är en av anledningarna till att planperioden föreslås förlängas till 2026. I det reviderade förslaget till handlingsplan har stadsledningskontoret tydliggjort att socialtjänstens närvaro på skolor främst ska ske under skoldagen, vilket även inkluderar fritidsverksamheten. Utöver det har insatsen inte reviderats med tydligare instruktioner kring socialförvaltningarnas arbetsuppgifter på skolorna. Insatsen behöver ske utifrån lokala förutsättningar och behov samt den analys som socialnämnderna ska genomföra enligt 1:2, 1:3 och 1:4.

Stadsledningskontorets bedömning

Stadsledningskontoret har beaktat och värderat synpunkterna från remissinstanserna. Samtliga nämnder och styrelser har tillstyrkt de tillagda insatserna i handlingsplanen. De synpunkter som inkommit berör framför allt att insatserna är otydliga gällande syfte, innehåll och ansvar. Nämndernas ekonomiska förutsättningar lyfts genomgripande i remissvaren.

Stadsledningskontorets bedömning är att det nya förslaget omhändertar flera av de synpunkter som inkommit i remissvaren samtidigt som handlingsplanen ger förutsättningar för anpassningar av insatserna utifrån lokala förutsättningar och behov. Bedömningen är även att de utpekade ansvaren är tydliga utifrån nämndernas reglementen med hänsyn tagen till att flera av stadens nämnder och styrelser behöver vara aktiva i arbetet med att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen.

Det krävs en mängd åtgärder för att på sikt motverka nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen. Handlingsplanen utgör en stadenövergripande styrning som ska skapa förutsättningar för nämnder och styrelser att genomföra och utveckla de insatser som krävs. Avsikten med de tillagda insatserna är att stödja berörda förvaltningars arbete med de barn och unga som börjat utveckla ett riskbeteende som kan utvecklas till kriminalitet samt öka vårdnadshavarens kapacitet i föräldraskapet. Stadsledningskontorets utredning om insatser som används i socialtjänstens och skolans arbete med unga som befinner sig i eller riskerar att dras in i gängkriminella sammanhang, dnr 1062/21, kan utgöra en bas för det fortsatta strategiska arbetet i nämnderna.

Stadsledningskontoret bedömer att förslaget till handlingsplan, dess koppling till Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program och andra styrande dokument inom det trygghetsskapande och brottsförebyggande området, kommer att bidra till att stoppa nyrekrytering till gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen i Göteborg. Det bedöms även vara viktigt att genomförandet av handlingsplanen förhåller sig till de främjande och generella insatser som redan pågår inom stadens verksamheter. För att möjliggöra ett strukturerat arbete bedömer stadsledningskontoret att planperioden behöver förlängas till 2026.

Christina Eide

Eva Hessman

Direktör Utveckling av stadens
verksamheter

Stadsdirektör

Remittering av Göteborgs Stads handlingsplan för att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen i Göteborg

§ 821, 1668/20

Beslut

Enligt yrkande från D, M, L och KD:

Kommunstyrelsen remitterar stadsledningskontorets förslag till Göteborgs Stads handlingsplan för att stoppa gängkriminalitet, nyrekrytering och utvecklingen av parallella samhällen, i enlighet med bilaga 1 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande med följande ändring enligt yrkande från D, M, L och KD: Det fjärde stycket i "Göteborgs Stads handlingsplan för att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen 2022–2025" under "Insats 1:1 Förstärkt föräldraskapsstöd" ersätts med följande text: *För att bredda rekrytering av vårdnadshavare aktuella för föräldraskapsprogram ska samverkan med civilsamhället ske. Avsikten med samverkan är att kunna informera fler föräldrar om pågående föräldraskapsprogram och nyttan med dem.*, till socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, grundskolenämnden, förskolenämnden samt idrotts- och föreningsnämnden.

Tidigare behandling

Återremitterat den 4 maj 2022, § 398.

Handlingar

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande den 24 februari 2022, reviderat den 17 oktober 2022.

Tilläggsyrkande från V och MP den 4 november 2022.

Yrkande från D, M och L särskilt yttrande KD den 9 november 2022.

Yttrande från SD den 4 november 2022.

Yrkanden

Daniel Bernmar (V), Karin Pleijel (MP) och Jonas Attenius (S) yrkar bifall till stadsledningskontorets förslag och tilläggsyrkande från V och MP den 4 november 2022 samt avslag på yrkande från D, M och L den 9 november 2022.

Jessica Blixt (D) och ordföranden Axel Josefson (M) yrkar bifall till yrkande från D, M och L den 9 november 2022. Vidare yrkar Axel Josefson (M) avslag på tilläggsyrkande från V och MP den 4 november 2022.

Propositionsordning

Ordföranden ställer först propositioner på stadsledningskontorets förslag och yrkandet från D, M, L och KD och finner att yrkandet från D, M, L och KD bifallits.

Ordföranden ställer herefter propositioner på bifall respektive avslag på tilläggsyrkandet från V och MP och finner att det avslagits.

Protokollsanteckning

Jörgen Fogelklou (SD) antecknar som yttrande en skrivelse från den 4 november 2022.

Protokollsutdrag skickas till

Genom stadsledningskontoret till:
Socialnämnderna – Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst
Grundskolenämnden
Förskolenämnden
Idrotts- och föreningsnämnden

Dag för justering

2022-12-07

Vid protokollet

Sekreterare

Mathias Sköld

Ordförande

Axel Josefson

Justerande

Daniel Bernmar

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2022-02-24

Reviderat 2022-10-17

Diarienummer 1668/20

Handläggare

Kaj Larsson

Telefon: 031-368 01 60

E-post: kaj.larsson@stadshuset.goteborg.se

Remittering av Göteborgs Stads handlingsplan för att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen i Göteborg

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen:

Kommunstyrelsen remitterar stadsledningskontorets förslag till Göteborgs Stads handlingsplan för att stoppa gängkriminalitet, nyrekrytering och utvecklingen av parallella samhällen i enlighet med bilaga 1 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande till socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, grundskolenämnden, förskolenämnden samt idrotts- och föreningsnämnden.

Sammanfattning

Kommunfullmäktige gav i budget 2021 kommunstyrelsen i uppdrag att ta fram en långsiktig strategi för att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen i Göteborg. Kommunstyrelsen beslutade 2021-10-27 § 820 att remittera förslag till handlingsplan till ett antal nämnder och styrelser samt externa aktörer. Stadsledningskontoret redovisar i föreliggande ärende ett reviderat förslag till handlingsplan. Revideringen utgår från inkomna remissvar.

Kommunstyrelsen beslutade 2022-05-04 § 398 att återremittera ärendet till stadsledningskontoret i enlighet med yrkande från D, L, M, C och särskilt yttrande från KD. Stadsledningskontoret har haft dialoger med berörda förvaltningar och genomfört revideringar av handlingsplanen. Ett nytt fokusområde har lagts till med insatser som fokuserar på tidiga och förebyggande insatser och ett fokusområde har kompletterats med ytterligare insatser vid förskolor och skolor. Med de revideringar som har gjorts bedömer stadsledningskontoret att beslutspunkterna i återremissyrkandet har omhändertagits.

Stadsledningskontoret har beaktat och värderat synpunkterna från remissinstanserna som består av nämnder, styrelser och externa intressenter. Samtliga nämnder och styrelser har tillstyrkt förslaget på handlingsplan. De synpunkter som inkommit berör framför allt att insatserna är tydliga gällande syfte, innehåll och ansvar.

Stadsledningskontorets bedömning är att det nya förslaget omhändertar flertalet av de synpunkter som inkommit i remissvaren. Handlingsplanen har ett tydligare fokus på indikerade insatser riktade till målgruppen. Samtliga insatser har förtydligats gällande

syfte, innehåll och ansvar. Vikten av samordning och samverkan har förstärkts i några av insatserna.

Stadsledningskontoret bedömer att det reviderade förslaget på handlingsplan, tillsammans med andra styrande dokument inom det trygghetsfrämjande och brottsförebyggande området, kommer att bidra till att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen i Göteborg.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Kostnaderna för gängkriminalitet är stora, såväl ur ett individperspektiv som ur ett samhällsperspektiv. I den forskningsöversikt som Brottsförebyggande rådet (Brå) gav ut 2017 framgår att brottslighet har stora kostnader, såväl materiella som emotionella. 2012 genomfördes nationalekonomiska beräkningar på vilka socioekonomiska kostnader gängkriminalitet för med sig. Enligt dessa beräkningar skapar en gängkriminell person som lever 15 år i en liknande miljö, samhällskostnader på cirka 23 miljoner kronor. Dessa kostnader kan jämföras med Göteborgs Stads kostnad för den dyraste och mest omfattande insatsen som staden gör tillsammans med samverkande myndigheter i de svåraste avhopparärendena. En sådan insats beräknas kosta cirka 1,2 miljoner kronor första året och cirka hälften andra året och har förhållandevis goda förutsättningar att lyckas. Även otrygghet bedöms ha höga kostnader för samhället, och vi vet idag att kriminella nätverk skapar otrygghet i framför allt de områden där de har sina utgångspunkter.

Insatser för att minska brottsligheten och öka tryggheten i Göteborg kan öka kostnaden i det korta perspektivet för staden som helhet, och i vissa fall mer specifikt för den nämnd eller styrelse som står för insatsen medan den kan ge positiva ekonomiska effekter för en annan verksamhet. På längre sikt anses dock trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete minska kostnaderna. Såväl utländsk som svensk forskning tyder på stora besparingar för samhället i de fall man kan förhindra att unga personer hamnar i en långvarig och intensiv brottskarriär. För att få fram resultat om den ekonomiska nyttan av brottsförebyggande åtgärder krävs dock studier som både lyckas mäta effekterna på brottsligheten av sådana åtgärder på ett pålitligt sätt och lyckas sätta tillförlitliga monetära siffror på dessa effekter. Sådana studier är ovanliga då de är svåra att få till stånd.

Göteborg ska vara en jämlik stad och det kräver ett långsiktigt och uthålligt arbete för att minska skillnader i livsvillkor. I dagsläget har kriminella nätverk tagit över lokalområdet i några områden i Göteborg Stad. Det innebär både otrygghet för invånarna och en minskad möjlighet för lokala näringsidkare att vara verksamma. En stad med mindre gängkriminalitet bedöms ha en positiv inverkan på både invånarnas och Göteborgs Stads ekonomiska situation.

I utredningen Kommuner mot brott (SOU 2021:49) framgår att kommunerna ska kompenseras för de skyldigheter som följer av förslaget om ny lag om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete. Lagen föreslås träda i kraft 2023-07-01. Utredningen föreslår att viss ekonomisk kompensation till kommunerna ska utgå i enlighet med den så kallade finansieringsprincipen. Vidare föreslås i utredningen att kommunerna ges möjlighet att ansöka om statsbidrag för väl motiverade och tidsbegränsade brottsförebyggande åtgärder som de identifierat behov av men som de av resursskäl annars skulle ha svårt att genomföra. På så sätt kan staten stimulera och bidra till ett aktivt brottsförebyggande arbete.

Socialnämnderna Hisingen, Nordväst och Sydväst har sedan 2021 tagit del av Socialstyrelsens statsbidrag avsett för sociala insatser till barn och unga i utsatta områden. 2021 erhöll Göteborgs Stad cirka 43 miljoner kronor. 2022 tilldelas cirka 40 miljoner kronor samt påfyllnadsmedel om ytterligare cirka 35 miljoner kronor till Göteborgs Stad. Den största andelen av rekviderade medel har fördelats till socialnämnderna Hisingen och Nordost (dnr 0138/22).

Nämnderna har valt att fördela dessa medel till olika insatser utifrån egna bedömningar av var de har störst effekt. Bland annat har nämnderna beslutat om utökning av antalet fältsekreterare, SSPF-koordinator, SIG-koordinator, skolsocionomer, förstärkning av den sociala barn- och ungdomsvården samt ökad samverkan med civilsamhället, insatser för att öka förmågan att förebygga hedersrelaterat förtryck och våld, arbete kring det kommunala aktivitetsansvaret samt för utveckling av arbetet mot otillåten påverkan.

Insatserna i handlingsplanen som socialnämnderna föreslår ansvara för ligger delvis i linje med syftet med ovanstående medel och har en nära koppling till en del av de aktiviteter som nämnderna finansierar med dessa medel. Respektive nämnd har möjlighet att göra bedömningar av vilka insatser som ska prioriteras inför 2024. Vissa av insatserna är idag helt eller delvis finansierade med tidsbegränsade statliga medel.

För att stärka tidiga och förebyggande insatser i staden enligt det nya fokusområdet i handlingsplanen bedömer stadsledningskontoret majoriteten av insatserna kan rymmas inom ram eller de statliga medlen enligt ovan. Utfallet och analysen av insatserna får visa vilka kostnader som krävs för att genomföra arbetet. Resurser för att möjliggöra ett stärkt föräldraskapsstöd som når de vårdnadshavare som har mest behov av den ser dock stadsledningskontoret att det kan vara svårt att rymma inom nämndernas ordinarie budgetramar. Satsningen bör primärt avse ett år i syfte att utforma, kommunicera och tillgängliggöra föräldraskapsstödet men även för att möjliggöra utbildning av en stor mängd vårdnadshavare.

Bedömningen är att det även kan vara svårt att rymma de tillagda insatserna i Fokusområde 2 inom socialnämndernas och förskolenämndens ordinarie budgetramar. Att inrätta fyra förskoleteam inom förskolenämnden bedöms kosta ca 6000 tkr/årligen. Socialnämndernas analyser inom fokusområde 1 bör vara ett av förskolenämndens underlag vid fördelningen av tjänster. Kostnaden för insatser för att öka socialförvaltningarnas kontinuerliga närvaro och arbete vid skolor med särskilda behov bedömer stadsledningskontoret till ca 7 000 tkr/årligen.

Stadsledningskontorets bedömning är att satsningen kan innebära en ökad kostnad för staden initialt, men att den på längre sikt kommer att vara lönsam ur ett ekonomiskt perspektiv, både för samhället och individen. Handlingsplanens indikerade sociala insatser riktade till individer är kostsamma och kostnaderna kan falla olika ut mellan stadsområdena. Det kan vara en utmaning att prioritera mellan olika målgrupper och behov samtidigt som lagstiftning och andra styrande dokument som reglerar socialtjänstens ansvar ska beaktas. Samtidigt pågår flera av insatserna redan idag inom befintlig resursram. En utökning och utveckling kan påverka kostnaderna på kort och medellång sikt, vilket även lyfts i flera remissvar. För att möjliggöra för medarbetare att arbeta enligt handlingsplanen lyfter remissinstanserna behovet av resursförstärkning. Hög kvalitet inom stadens verksamheter bygger till stor del på goda förutsättningar för medarbetare och chefer att utveckla verksamheten och att rätt kompetens finns att tillgå.

Högre ambitioner och ökad bemanning enligt förslaget till handlingsplan kan påverka en redan ansträngd rekryteringssituation inom de berörda nämndernas grunduppdrag.

Berörda nämnder och styrelser behöver göra bedömningar av hur de kan finansiera och prioritera utpekade uppdrag. I de fall finansiering helt eller delvis inte ryms inom nämndernas ramar eller kan lösas genom omprioritering får finansiering beredas i stadens ordinarie budgetprocess och prioriteras i förhållande till övriga behov.

Bedömning ur ekologisk dimension

Stadsledningskontoret har inte funnit några särskilda aspekter ur den här dimensionen.

Bedömning ur social dimension

Enligt FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) ska barnets rättigheter beaktas i alla åtgärder och beslut som rör barn. Det är därför viktigt med ett barnrättsperspektiv i arbetet med att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen. Enligt barnkonventionen har barn rätt till likabehandling, delaktighet och rätt till liv och utveckling. Barn har även rätt till trygghet, utbildning, hälsa och fritid.

Barn och unga drabbas på flera olika sätt av gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen. Dels genom den direkta risken att rekryteras in i gängkriminalitet, dels att barn och unga drabbas av den brottslighet som begås av dessa kriminella grupperingar. Barn och unga drabbas också indirekt av att föräldrar, vårdnadshavare, andra familjemedlemmar och släktingar lever i kriminella eller extremistiska miljöer. Forskning indikerar att barn som utsätts för våld löper större risk att utsättas för våld även senare i livet. De är också mer benägna att själva agera våldsamt, både som barn och som vuxna. Ett gemensamt arbete i staden med att långsiktigt stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen är viktig för barns och ungas liv och utveckling, liksom säkerhet och trygghet i samhället.

Det är nästan uteslutande pojkar och unga män som rekryteras till kriminella nätverk. Pojkar med neuropsykiatriska eller intellektuella funktionsnedsättningar löper en större risk att utnyttjas till kriminalitet på olika sätt. Utvecklingen visar dock att allt fler flickor och unga kvinnor involveras i den brottslighet som de kriminella grupperingarna eller våldsbejakande extremistiska miljöerna ägnar sig åt. Dessa är ofta utsatta vad det gäller våld och särskilt sexuellt våld, samt är ofta vårdnadshavare.

Gängkriminaliteten har sin utgångspunkt framför allt i stadens socioekonomiskt svagare bostadsområden och påverkar dessa än mer negativt. Brottsligheten har stor påverkan på den lokala tryggheten och den lokala situationen har påverkan på individernas motivation till förändring. Konsekvenserna av de handlingar som målgruppen genererar påverkar dock hela staden negativt genom bland annat en ökad otrygghet. Eftersom brottsutsatthet och trygghet dessutom är ojämnt fördelade mellan människor kan det också ge effekt på Göteborg som en jämlik stad. Ökad trygghet och minskad brottslighet skulle troligtvis också ge positiva effekter på invånarnas hälsa, tillit och förtroende för politiker samt myndigheter.

Försäljning av narkotika är en primär inkomstkälla för många kriminella aktörer och nätverk, gynnar organiserad brottslighet och den möjliggör andra brottsliga handlingar. I flera områden och på flera platser i Göteborgs Stad hanteras och sker försäljning av

narkotikapreparat. De kriminella nätverken styr över dessa platser och det finns en konkurrens över platser där efterfrågan på narkotika är stor. Konkurrenten leder till konflikter och många skjutningar och andra våldsbrott i de kriminella miljöerna kan härledas till narkotika. Det skapar en otrygg miljö för stadens invånare och på många av platserna vistas barn och unga som får en otrygg uppväxtmiljö. Det riskerar också att unga i högre grad börja bruka narkotika.

Samverkan

Samverkan har skett med central samverkansgrupp genom information 2022-09-08 och dialog 2022-10-06.

Bilagor

1. Kommunstyrelsens protokollsutdrag 2022-05-04, § 398
2. Kommunstyrelsens protokollsutdrag 2021-10-27 § 820
3. Protokollsutdrag CSG 2022-03-03, § 5 a.
4. Sammanställning över remissvar
5. Förslag till Göteborgs Stads handlingsplan för att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen

Ärendet

Kommunstyrelsen beslutade 2022-05-04 § 398 att återremittera ett förslag till handlingsplan för att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen i Göteborg till stadsledningskontoret. Stadsledningskontoret redovisar i föreliggande ärende ett reviderat förslag till handlingsplan och föreslår att den ska remitteras till berörda nämnder.

Beskrivning av ärendet

I kommunfullmäktiges budget för år 2021 framgår att staden ska arbeta med långsiktiga och uthålliga insatser mot gängkriminaliteten. Arbetet med att bekämpa brottslighet och gängkriminalitet är ett åtagande som under överskådlig tid ska ha hög prioritet i staden. Kommunstyrelsen fick därför i uppdrag att, tillsammans med berörda nämnder och styrelser, polisen och andra berörda myndigheter, ta fram en långsiktig strategi för att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen i Göteborg. Stadsledningskontoret har tagit sig an uppdraget genom att ta fram en handlingsplan som på kort sikt, fram till år 2025, syftar till att nå målet med att minska nyrekrytering, gängkriminalitet och parallella samhällen. Uppdraget har genomförts tillsammans med polisen, andra berörda myndigheter, socialförvaltningarna, skolförvaltningarna med flera förvaltningar och bolag.

För att nå målet, att på lång sikt stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och parallella samhällen, krävs trygghetsskapande och brottsförebyggande insatser, åtgärder som ökar jämlikheten, men likväl åtgärder gentemot befintlig organiserad brottslighet.

Arbetet med att ta fram förslaget till en handlingsplan har genomförts i nära samverkan med övriga uppdrag inom stadsledningskontoret som rör det trygghetsskapande och brottsförebyggande området, i synnerhet uppdraget att ta fram en handlingsplan för att inga områden ska vara utsatta år 2025, uppdraget att ta fram en strategi och handlingsplan med konkreta åtgärder för hur alla former av tystnadskultur kan motverkas samt uppdraget att i samverkan med de fyra socialnämnderna, grundskolenämnden, polisen och SIS utreda metoder, åtgärder och insatser som används i stadens arbete med unga som befinner sig i eller riskerar att dras in i gängkriminella sammanhang, vilka brister och förbättringsområden som finns, samt hur sådana brister kan förhindras i framtiden. Framtagandet av handlingsplan har även skett i samarbete med uppdraget att ta fram ett nytt trygghetsskapande och brottsförebyggande program.

För att öka förutsättningarna att nå målet inom utsatt tid har stadsledningskontoret i huvudsak föreslagit insatser som bygger på de som redan pågår inom området. Framför allt fokuserar handlingsplanen på insatser som skapar en samordnad helhetsbild över vad som görs inom området och insatser som skapar en ökad kunskap i stadens nämnder och styrelser för att kunna identifiera sina verktyg för att stoppa gängkriminalitet och nyrekrytering. På så sätt finns större möjligheter att uppnå resultat för att nå uppsatta mål på både lång och kort sikt.

Kommunstyrelsen beslutade 2021-10-27, § 820 att remittera förslaget till handlingsplan till ett antal nämnder och styrelser samt externa aktörer. Stadsledningskontoret redovisade 2022-03-23 ett reviderat förslag till handlingsplan där förändringar gjorts utifrån de remissvar som inkommit. Kommunstyrelsen beslutade 2022-05-04 § 398 att återremittera ärendet till stadsledningskontoret med följande uppdrag:

- Ur yrkandet framgår att fyra sociala förskoleteam ska inrättas, ett i varje utbildningsområde. En utbildning för vårdnadshavare ska införas i samverkan med socialnämnderna. Ett förstärkt stöd till skolor ska ses som en stark insats för att hindra nyrekrytering till gängkriminalitet, stoppa droganvändning och motverka hedersförtryck.

Förutom de insatser som finns i handlingsplanen för att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen, krävs det att berörda nämnder och styrelser utför sina grunduppdrag i hela staden.

Styrande dokument för område: Trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbete – nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen

Lagar och annan författning	Planerande styrande dokument	Reglerande styrande dokument	Styrande dokument inom andra områden med påverkan
Socialtjänstlag UVL, LUL, LSU Offentlighets och sekretesslag Skoilag Tillsammans mot brott, Skr 2016:17:126 Regionala styrande dokument Central samverkansöverenskommelse mellan Polisnämnden i Göteborg och Göteborgs stad Avskriftsförklaring för samverkan mellan Göteborgs stad och statliga myndigheter mot den organiserade brottsligheten	Vision Program Göteborgs Stad trygghetskapande och brottsförebyggande program 20212026 Göteborgs Stad folkhälsoprogram Göteborgs Stad program för en jämlik stad 20182026 Gbg Stads program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning 202026 Plan Gbg Stads handlingsplan för arbetet mot utsatta områden 20212025 Gbg Stads handlingsplan för att motverka trygghetskultur Gbg Stads plan mot våldsbekämpande extremism Gbg Stads plan för stärkta insatser mot rasism 202023 Gbg Stads plan för jämlikhet 20192023 Plan för arbetet mot missbruk och beroende 20182022	Policy Kommunikationspolicy Säkerhetspolicy Policy för arbetet med avhoppare Policy för säkerhetsledare i planering av stadsmiljöer Riktlinje Riktlinje för säkerhetsrisker Riktlinje för uthyrning av lokaler till förenings- och kulturstöd Riktlinje för föreningsskildrig till civilsamhället Riktlinje för informations säkerhet Riktlinje för arbetet mot våldsbekämpande extremism Riktlinje för bistånd till boende Riktlinje för personsäkerhet Riktlinje mot våld i nära relationer Riktlinje för individuellt ekonomiskt stöd Riktlinje för kommunikation Riktlinje för inköp och upphandling Riktlinje för arbete med avhoppare Regel Ansvaring Rutin, instruktion Rutin för polisnämnden vid hot och våld i tjänsten	Näringspolitstrategiska program 20182035 Bostadsförordningsprogram Göteborgs stads plan för arbetet med sexuellt och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) Kulturprogram Plan för barn och ungdomar Biblioteksplan Lokala ordningsföreskrifter för Göteborgs kommun Dovernskommitté om samverkan för barn och unga hälsa
	Styrande dokument på nämnds-/styrelsenivå Aggiseringsplan för en tryggare stadsmiljö inom Vallgraven Framtidens strategi för utsatta områden		

Göteborgs Stad Stadsledningskontoret, tjänsteutlåtande

vara i riskzonen för att rekryteras till kriminella gäng, hamna i kriminalitet, våldsbejakande extremism, drogmissbruk och andra riskbeteenden. Vårdnadshavare och andra betydelsefulla vuxna ska involveras och få stöd och hjälp vid behov. Ytterligare en strategi är att Göteborgs Stad ska rikta skyndsamma och samordnade boende, behandlings- och arbetsmarknadsinsatser till den som vill lämna ett liv i kriminalitet, har avtjänat straff eller är rädd för att bli indragen i en kriminell livsstil. Vidare framgår att Göteborgs Stad ska ta initiativ och aktivt delta i såväl internt som externt initierade trygghetsskapande och brottsförebyggande insatser och åtgärder samt kontinuerligt utveckla nya strukturer och överenskommelser för samverkan internt samt lokalt, regionalt, nationellt och internationellt. Den strategi som åsyftades i kommunfullmäktiges budget har således i beredningen av ärendet fått formen av en plan. Planen syftar till att konkretisera vissa av strategierna i det trygghetsskapande och brottsförebyggande programmet.

Styrande dokument

Det finns flera program och planer bland stadens styrande dokument som på olika sätt bidrar till att minska kriminalitet och skapa en tryggare stad. Samtliga dokument som rör jämlikhet, trygghetsskapande och brottsförebyggande åtgärder är relevanta för att stoppa gängkriminalitet, nyrekrytering och parallella samhällsstrukturer. Insatser som beskrivs i dessa dokument måste utföras av de nämnder och styrelser som har ansvar för genomförandet. Förutom de av kommunfullmäktige fattade besluten om åtgärder som gäller hela staden, kan respektive nämnd och styrelse besluta om strategier och planer som styr den egna verksamheten och som är angelägna att följa för att målet med denna handlingsplan ska uppnås.

Angränsande uppdrag

Utöver ovan nämnda styrande dokument har handlingsplanen koppling till flera dokument som är under revidering eller ännu inte beslutade. Stark koppling finns till Göteborgs Stads handlingsplan för att inga områden ska vara utsatta områden (dnr 1669/20).

Inom kommunstyrelsens förvaltning pågår för närvarande ett flertal uppdrag som tillsammans syftar till att göra Göteborg till en tryggare och säkrare stad, däribland uppdraget att revidera styrande dokument för arbete med avhoppare (dnr 1370/21) vilket ska redovisas för kommunstyrelsen 2022-12-14. I redovisningen ingår även uppdraget att säkerställa att socialförvaltningarna och stadens befintliga verksamheter tydligare marknadsför det stöd och skydd som finns och att det även riktar sig till anhöriga till kriminella (dnr 1271/21). Kommunstyrelsen har remitterat stadsledningskontorets förslag till handlingsplan med konkreta åtgärder för hur alla former av tystnadskultur kan motverkas (dnr 0116/22) till samtliga nämnder och styrelser samt fackliga organisationer. Ärendet kommer att redovisas till kommunstyrelsen kvartal 1 2023.

I 2022 års budget har kommunstyrelsen i samarbete med berörda nämnder dessutom fått i uppdrag att genom flera åtgärder bekämpa användandet av droger (dnr 0114/22, 0115/22). Uppdraget redovisades till kommunstyrelsen 2022-08-17.

De fyra regionala socialnämnderna uppdrogs i kommunfullmäktiges budget 2022 att ta fram en samhällsekonomisk modell för att värdera olika sociala insatser. Inom ramen för detta har förvaltningarna inlett ett samarbete med det statliga forskningsinstitutet RISE för att påbörja utvecklingen till en sådan modell. Planeringen är att genomföra en

pilotstudie under 2023 avgränsat till att studera utbudet av föräldraskapsstöd i Göteborg. Utbudet ska sedan relateras till ett teoretiskt behov hos befolkningen och till samhällets kostnader. Den tänkta modellen har som syfte att göra en samhällsekonomisk värdering av utbudet av insatser riktat mot en viss faktor på samhällsnivå. Uppdraget planeras att slutrapporteras under andra halvan av 2023.

Kommunstyrelsen beslutade 2021-09-01 § 634, att ge stadsledningskontoret i uppdrag att i samverkan med de fyra socialnämnderna, grundskolenämnden, polisen och SIS utreda metoder, åtgärder och insatser som används i stadens arbete med unga som befinner sig i eller riskerar att dras in i gängkriminella sammanhang, vilka brister och förbättringsområden som finns, samt hur sådana brister kan förhindras i framtiden. Kommunstyrelsen beslutade 2022-04-27 § 364 att förklara uppdraget fullgjort.

Juridiska förutsättningar

Kommunens ansvar för brottsförebyggande arbete

Såväl trygghetsfrämjande som brottsförebyggande arbete är något som inryms i det som utgör en kommuns uppdrag enligt den allmänna kompetensbestämmelsen i 2 kap. 1 § kommunallagen.

Av 2 kap. 1 § socialtjänstlagen, SoL, framgår att kommunen svarar för socialtjänsten inom sitt område. Där anges även att kommunen har det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp de behöver. Detta innebär ingen inskränkning i det ansvar som vilar på andra huvudmän. Kommunens uppgifter inom socialtjänsten fullgörs enligt 2 kap. 4 § av den eller de nämnder som kommunfullmäktige bestämmer. Av reglementena för de fyra regionala socialnämnderna framgår att de ansvarar för de uppgifter som ankommer på kommunen inom verksamhetsområde individ- och familjeomsorg.

Socialnämnderna ansvarar för stöd och hjälp till personer som riskerar att rekryteras till kriminella gäng

Enligt 3 kap. 4 § SoL ska socialnämnden i den uppsökande verksamheten upplysa om socialtjänsten och erbjuda grupper och enskilda sin hjälp och när det är möjligt att samverka med andra samhällsorgan, organisationer och andra föreningar. Personer som redan befinner sig i gängkriminalitet kan både utöva våld och samtidigt själva vara brottsutsatta. Socialnämnden har ett särskilt ansvar för brottsutsatta, vilket framgår av bestämmelsen i 5 kap. 11 § SoL. Socialnämndens bedömning av risken för ytterligare våld utgör en del av utredningen av den våldsutsattas behov av skydd och stöd.

Socialnämnden kan bevilja olika former av bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL för att en person ska kunna lämna kriminaliteten. En viktig princip i SoL är dock att människor i första hand har ett eget ansvar för sitt liv. Insatser enligt SoL är alltid frivilliga.

Sekretess och möjlighet att lämna information

Sekretess gäller enligt 26 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen, OSL, inom socialtjänsten för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men. Med men avses framför allt olika kränkningar av den personliga integriteten som kan uppstå om uppgifterna lämnas ut. Att det ska stå klart att uppgiften kan röjas, innebär att det för uppgifter inom socialtjänsten råder en presumtion för sekretess.

En kommunal nämnd är i offentlighets- och sekretessperspektiv en myndighet, vilket innebär att det finns sekretessgränser mellan de kommunala nämnderna på samma sätt

som mellan två statliga myndigheter, eller mellan en kommunal och statlig myndighet. I vissa situationer finns det dock möjlighet att lämna ut uppgifter som omfattas av sekretess med stöd av sekretessbrytande bestämmelser i lag. En enskild kan efterge sin sekretess genom att lämna sitt samtycke till att uppgifter lämnas ut för visst ändamål, exempelvis inom ramen för SSPF, SIG-insatser och avhopparverksamhet. Det kan också finnas anmälningsskyldighet eller uppgiftsskyldighet som medför att sekretess inte hindrar ett utlämnande. En orosanmälan avseende att ett barn far illa enligt 14 kap. 1 § SoL är ett exempel på när uppgift kan lämnas ut till följd av anmälningsskyldighet. Uppgiftsskyldighet regleras i 6 kap. 5 § OSL och innebär att en myndighet är skyldig att lämna ut sekretesskyddade uppgifter som en annan myndighet begär, under förutsättning att en sekretessbrytande bestämmelse är tillämplig.

Avseende målgruppen gängkriminella kan det finnas möjligheter för socialtjänsten att under vissa förutsättningar lämna information till Polismyndigheten avseende misstankar om begångna brott samt vissa förestående eller pågående brott. Sekretessbrytande bestämmelser återfinns i 10 kap. OSL och generellt kan sägas att det handlar om allvarlig brottslighet samt brott som riktar sig mot barn under 18 år. Det finns enligt 10 kap. 18 a § OSL i vissa situationer också en möjlighet för socialtjänsten att lämna information till polisen om det finns risk för att en person under 21 år kommer att begå brott.

Därutöver finns en sekretessbrytandebestämmelse i OSL som innebär att de flesta verksamheter, dock inte inom socialtjänsten och hälso- och sjukvården, kan lämna ut uppgifter om det är uppenbart att intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda (10 kap. 27 § OSL). Uppenbarhetskravet innebär dock att bestämmelsens användningsområde är begränsat.

Redovisning av remissvar

Kommunstyrelsens beslutade 2021-10-27 § 820 att med begäran om yttrande remittera stadsledningskontorets förslag på Göteborgs Stads handlingsplan för att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen, till förskolenämnden, grundskolenämnden, idrotts- och föreningsnämnden, nämnden för demokrati och medborgarservice, miljö- och klimatnämnden, socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, utbildningsnämnden, Förvaltnings AB Framtiden, Business Region Göteborg AB, Göteborg & Co samt till Polismyndigheten, Kriminalvården och Statens institutionsstyrelse.

Remissvaret skulle vara stadsledningskontoret tillhanda senast 2022-01-31. Sammanlagt har 15 remissvar inkommit. I bilaga 3 redovisas en sammanställning över remissvaren där även nämndens/styrelsers beslut framgår. Samtliga remissinstanser tillstyrker förslaget eller tar inte ställning. Remissvaren i sin helhet finns i ärendet dnr 1668/20.

Nedan följer en sammanställning av remissvaren indelad utifrån synpunkter på föreslagna fokusområden och insatser samt synpunkter på handlingsplanen som helhet. Fokus ligger på de förslag på förbättringar samt oklarheter som remissinstanserna framfört. Genomförda förändringar i handlingsplanen framgår också.

Fokusområde 1: Ett samordnat arbete med helhetsperspektiv

Remissinstanserna är överlag positiva till de insatser som föreslås inom fokusområdet. Några framför att insatserna behöver förtydligas för att målet ska kunna nås. Polisen anser att insatserna bidrar till att nå målet men att de inte är tillräckliga.

Insats 1:1 Stärka samordningen centralt och lokalt

Socialnämnderna önskar att samverkans omfattning och innehåll, strukturer och funktioner ska framgå och att ansvar, mandat och resurser tydliggörs ytterligare.

Kriminalvården pekar på vikten av att strukturer för samverkan behöver formuleras i skriftliga överenskommelser med gemensamma mål, syften och utvärderingar och uttrycker en önskan om att bli en part i stadens överenskommelse med Polisen.

Utbildningsnämnden lyfter problematiken med att samverkan byggs utifrån geografiska områden och att det då behövs ett förtydligande kring hur samverkan ska ske med nämnder som inte har geografiska ansvarsområden.

Insats 1:2 Säkerställa att samtliga berörda förvaltningar och bolag deltar i myndighetsgemensamma insatser mot organiserad brottslighet

Socialnämnderna ifrågasätter vilken typ av information som ska delas, hur informationen hanteras, vem som har tillgång till den och vad den ska användas till eftersom socialtjänsten är undantagna från den sekretessbrytande generalklausulen enligt sekretesslagstiftningen. Av remissvaren framgår också att det finns en otydlighet i om insatsen utgör en centralisering av kommunens arbete mot organiserad brottslighet.

Stadsledningskontorets bedömning och genomförda förändringar i handlingsplanen
Insatserna har utvecklats så att det tydligare ska framgå vad de syftar till, vilket innehåll de har och vilka som har utpekat ansvar. Stadsledningskontorets bedömning är att det finns behov av stöd gällande sekretesslagstiftningens påverkan på området och vilka förhållningssätt som är möjliga. I tjänsteutlåtandet, under rubriken Juridiska förutsättningar, redogörs för de grundläggande frågor som lyfts i remissvaren. Stadsledningskontorets juridiska avdelning genomför utbildningar för stadens verksamheter beträffande samverkan och sekretessbrytande bestämmelser och ser över möjligheterna att ta fram ett stödjande dokument avseende samverkan i förebyggande syfte och vilka sekretessbrytande regler som då finns.

Fokusområde 2: Kunskapsbaserat arbete och välgrundad kompetens

Samtliga remissinstanser ser positivt på kunskapsbaserade och kompetenshöjande insatser. Flera remissinstanser lämnar synpunkter på vissa av de föreslagna insatserna.

Insats 2:1 Identifiera de egna verktygen utifrån metodmatris för att skapa en gemensam verktygslåda för att stoppa gängkriminalitet och nyrekrytering

En remissinstans framför att det är svårt att bedöma insatsen eftersom det ännu inte finns någon metodmatris, och att det därför inte går att uttala sig om de olika verktygen. En annan remissinstans anger i sitt svar att det inte finns något värde i att inventera alla verktyg som används i staden eftersom de verktyg som finns redan används. Flera remitter efterfrågar utbildning och kompetensutveckling av medarbetarna i de olika verksamheterna, dels för att stärka förmågan att identifiera verktygen som respektive förvaltning använder sig av, dels för att säkerställa att det finns kompetens i verksamheterna att implementera och använda sig av de olika metoderna.

Insats 2:2 Utveckla och förstärka cylindermodellen

Några nämnder är i sina remissvar tveksamma till användandet av cylindermodellen. Bland annat framförs synpunkter om att modellen inte är utvecklad för att ge underlag för de bedömningar som socialtjänsten behöver göra inom sitt uppdrag. Det framkommer också tveksamheter kring att använda sig av en modell som är framtagen av en annan myndighet, och om den passar för de kommunala verksamheternas ändamål. Ett par

nämnder ifrågasätter om det är möjligt att använda metoden enligt gällande sekretesslagstiftning, förutsatt att man delar information om enskilda individer. Samtidigt uttrycker miljö- och klimatnämnden att de gärna ser en utvidgning av cylindermodellen så att den även inbegriper områden som är speciellt utsatta för organiserad brottlighet men inte nödvändigtvis är en del av boendemiljön. Idrotts- och föreningsnämnden pekar på att fler nämnder och styrelser kan behöva inkluderas i insatsen för att förbättra deras planering av förebyggande arbete på ett mer effektivt sätt.

Insats 2:3 Upprätta rutiner och metodstöd för Trygg i-arbetet

Socialnämnd Centrum framför att insatsen bör förtydligas eftersom staden redan använder sig av Trygg i-modellen. Nämnden önskar också ett förtydligande kring deras utpekade samordningsansvar och vad det kommer att innefatta. Socialnämnd Nordost vill att det klargörs hur man ska gå från lägesbild till konkreta åtgärder och hur mandat och resurser för detta ska se ut. Utbildningsnämnden lyfter att strukturen för samverkan inom Trygg i-arbetet inte fungerar för dem eftersom deras verksamheter inte utgår från lokala geografiska områden. De önskar därför att det tydliggörs hur formerna för samverkan ska se ut.

Insats 2:4 Implementera och utveckla metodstödet för att motverka parallella samhällsstrukturer

Socialnämnd Sydväst konstaterar att målet om att minska parallella samhällssystem per automatik blir otydligt eftersom begreppet är vagt och det finns lite data om fenomenet. Förvaltnings AB Framtiden tycker att det är otydligt om det är arbetet som genomförs av Brå eller socialnämnd Nordost som ska ligga till grund för metodstödet.

Insats 2:5 Förstärka kunskapen och utveckla metodstöd och rutiner för att säkerställa att staden betalar ut bidrag till seriösa föreningar och organisationer

Några av remissinstanserna påpekar att det redan finns beslutade styrande dokument gällande föreningsbidrag samt att det sker ett pågående arbete med implementering av riktlinjen. Insatsen bedöms som överflödig.

Insats 2:6 Förbättra metodstödet och säkerställ att strukturerade risk- och behovsbedömningsmetoder används inom SSPF, sociala insatsgrupper (SIG) och avhopparverksamhet

Grundskolenämnden framhåller att SSPF också har fungerat bra som metod för barn i mellanstadieåldern, med gott resultat. Socialnämnd Centrum betonar att staden behöver beakta den juridiska reglering som finns inom området, samt bedöma i vilka sammanhang risk- och behovsbedömningsmetoder kan och bör användas. Nämnden önskar även här ett förtydligande av vad deras utpekade samordningsansvar innefattar och hur det ska utföras. Det framkommer dessutom önskemål om ett informationshanteringssystem som kan utgöra stöd i att sammanställa information strukturerar och ändamålsenligt.

Stadsledningskontorets bedömning och genomförda förändringar i handlingsplanen

Insats 2:5 har tagits bort från handlingsplanen då det redan finns beslutade styrande dokument gällande föreningsbidrag samt ett pågående arbete med att implementera dessa i staden. Insats 2:6 har delats upp i två insatser där den ena syftar till metodstöd inom de båda samverkansformerna SSPF och SIG och den andra rör risk- och behovsbedömningsmetoder inom socialnämndernas myndighetsutövning. Övriga insatser har förtydligats gällande syfte och innehåll samt ansvar. Förtydliganden har också gjort avseende samverkan mellan nämnder.

Fokusområde 3: Ett ökat fokus på målgruppen som är gängkriminell och de som riskerar att rekryteras till kriminalitet

Remissinstanserna instämmer i att fokuset på målgruppen och insatser riktade direkt till dem det berör är angelägna. Samtidigt framförs synpunkter om att det finns utrymme för förtydliganden.

Insats 3:1 Implementering av GVI för att minska det grova våldet

Socialnämnd Nordost framför i sitt remissvar att vid införandet av metoden är särskilt viktigt att projektledare och samverkansaktörer beaktar de lokala omständigheter och förutsättningar som råder i Göteborg. Dessa omständigheter och förutsättningar avser allt från engagemang och kapacitet hos inblandade aktörer till geografiska aspekter av staden och dess stadsområden.

Insats 3:2 Implementera mätningar av förekomst av narkotika i avloppsvatten inom ramen för ANDT-arbetet

Utbildningsnämnden och en av socialnämnderna ifrågasätter insatsen som de anser saknar koppling till handlingsplanens syfte. Utbildningsnämnden pekar på att de följer beslutad riktlinje som är framtagen för arbetet mot droger och att varje rektor har ett särskilt ansvar för att eleverna får kunskaper om riskerna med tobak, alkohol, narkotika och dopingpreparat. Nämnden förtydligar att även spelberoende numera ingår i arbetet som därmed kallas ANDTS.

Insats 3:3 Införa sociala insatsgrupper (SIG) i samtliga stadsområden

Kriminalvården är positivt inställda till föreslagen insats då det genom sin samverkan med socialförvaltningarna observerat att finns skillnader i både bedömning av kriminalitet och inställningen till proaktivt arbete. De efterfrågar därför också att ett proaktivt förhållningssätt förankras i socialtjänstens arbete. Socialnämnd Nordost framför att införandet av GVI kan påverka arbetet med SIG och man måste ta hänsyn till det. Socialnämnd Sydväst saknar information om vilken åldersgrupp SIG vänder sig till.

Stadsledningskontorets bedömning och genomförda förändringar i handlingsplanen
I den reviderade handlingsplanen inleds planen med ovanstående fokusområde för att sätta fokus på de indikerade insatserna till målgruppen gängkriminella och i riskzonen för kriminalitet. Insats 3:2 har omarbetats och förtydligats och flyttats till fokusområdet som rör kunskapsbaserat arbete då syftet med insatsen i första hand är att öka kunskapen om narkotikabruket i staden. Vissa förtydliganden har gjorts gällande insats 3:3.

Övriga synpunkter

Främjande och förebyggande arbete

Flera remissinstanser betonar att det främjande och förebyggande arbetet är av största vikt för att förhindra och motverka gängkriminalitet, nyrekrytering och parallella samhällsstrukturer. Nämnden för demokrati och medborgarservice efterfrågar en tydligare koppling till stadens program och plan för en jämlik stad och det arbete som görs utifrån de dokumenten. Förskolenämnden trycker på vikten av normer och värden i det förebyggande och främjande arbetet samt ett normkritiskt förhållningssätt.

Förslag på fler insatser

Ett par av socialnämnderna föreslår att handlingsplanen kompletteras med ytterligare insatser. Bland annat efterfrågas insatser för öka likvärdigheten och kvaliteten i handläggningen och arbetet med unga lagöverträdare enligt lagen om unga lagöverträdare

(LUL). Flertalet av de som ingår i ett kriminellt nätverk eller i organiserad brottslighet har varit aktuella för handläggning utifrån LUL. Det är ett tillfälle när unga inte har möjlighet att välja bort kontakten med socialtjänsten, som då kan nå både dem och deras familjer med insatser. Socialnämnderna önskar därför att handlingsplanen omfattar arbetet med LUL genom konkreta insatser för ökad kunskap, kvalitetssäkrad och likvärdig handläggning, där standardiserade risk- och skyddsbedömningar inom ramen för myndighetsutövningens utredning bör användas, samt likvärdigt utbud av insatser för unga som är dömda för brott och bedöms ha ett vårdbehov. Syftet med insatserna enligt LUL är motverka återfall i brott och rekrytering till kriminella nätverk eller organiserad brottslighet.

Socialnämnderna pekar också på en avsaknad av anhörigperspektiv. Gängkriminalitet får inte sällan följder för hela familjen utifrån ökad riskutsatthet och eventuell ökad benägenhet att själva involveras. Familjen och nätverket är viktiga för att inte rekryteras och för att kunna bryta påbörjad kriminell livsstil. Ansvar för insatser till anhöriga till denna målgrupp är inte tydligt i befintlig lagstiftning eller andra styrande och stödjande dokument. Handlingsplanen skulle därför kunna bidra till att stärka ett viktigt perspektiv och målgrupp.

En efterfrågan finns också på drogförebyggande insatser samt likvärdiga och kvalitativa insatser för individer med missbruk. Socialnämnd Sydvest föreslår att ett flertal uppdrag som getts socialnämnderna läggs in som insatser i handlingsplanen, exempelvis att utöka uppsökarverksamheten och utbildning till föräldrar med barn i riskzon för kriminalitet. Framtiden AB efterfrågar insatser för att minska kriminella nätverks påverkan i bostadsområden, till exempel genom att förhindra oriktiga hyresförhållanden. De har också önskemål om en insats för att förhindra att personer med koppling till kriminella nätverk anställs i Göteborgs Stad. Det förekommer också önskemål om fler kunskapshöjande och kompetenshöjande insatser.

Genomförande och implementering av planen

Några remissinstanser framför i sina remissvar att handlingsplanens insatser inte är tillräckligt konkreta vilket kan försvåra implementeringen. De ser också att det finns en problematik med de avgränsningar som gjorts till andra styrande dokument som de anser bidrar till en inkonsekvens när det gäller nivå och inriktning på insatserna. En socialnämnd lyfter att hänsyn bör tas till den inbyggda utmaning i stadens organisering med fyra socialnämnder där varje nämnd förfogar och beslutar om sitt trygghetsskapande arbete.

Idrotts- och föreningsnämnden påpekar att det kan behövas stöd i implementeringen i form av att ta fram rutiner. De lyfter att gränsdragningen mellan olika ansvarsområden riskerar att bli ett hinder om former för samverkan inte tydliggörs. Det måste finnas utrymme för flexibilitet, en lyhördhet för olika verksamheters svårigheter och en öppenhet för att hitta andra lösningar för att gynna helheten. Även ansvariga nämnder som inte nämns i handlingsplanen, till exempel för fysiska miljöer, behöver involveras.

Uppföljning och indikatorer

Synpunkter på indikatorerna kommer från några remittenter. Fler mått efterfrågas för att kunna påvisa resultat. Det finns också önskemål om nyckeltal i form av antal individer inom olika kategorier, eller som får del av olika insatser. Det framkommer synpunkter på att indikatorerna saknar koppling till insatserna och att de bygger på subjektiva

bedömningar och uppgifter som hämtas från en annan myndighet och att staden därmed inte kan säkerställa underlagen. Det kan finnas svårigheter i att följa upp resultat som ofta inte syns inom plantiden, vilket kan kräva andra indikatorer och nyckeltal.

Styrande och stödjande dokument

Flera remissvar beskriver att mängden styrande dokument och uppdrag inom det trygghetsskapande och brottsförebyggande området gör styrningen otydlig. Det finns en osäkerhet över om planen blir användbar när den har avgränsats som den gjort i förhållande till andra program och planer. Några nämnder framför att det skulle stärka arbetet om flertalet näraliggande och överlappande handlingsplaner och riktlinjer sammanfogas till ett mer heltäckande styrande dokument för att skapa helhet i arbetet med ökad tydlighet och sammanhangsförklaring.

Ett par remissinstanser lämnar konkreta synpunkter på att Göteborgs Stads riktlinje för uthyrning av lokaler till förenings- och kulturlivet samt Göteborgs Stads riktlinje för föreningsbidrag till civilsamhället bör läggas till bland de styrande dokument som handlingsplanen anges ha koppling till, samt att Socialstyrelsens kunskapsstöd Insatser för att motverka fortsatt normbrytande beteende och återfall i brott bör ingå bland de stödjande dokumenten.

Stadsledningskontorets bedömning och genomförda förändringar i handlingsplanen
Målet med handlingsplanen är att minska gängkriminaliteten i Göteborg, att förhindra nyrekrytering till de kriminella gängen och att motverka parallella samhällsstrukturer. Den är en del av stadens samlade åtgärder inom det jämlikhetsfrämjande, trygghetsskapande och brottsförebyggande området. Det främjande och förebyggande arbetet som bedrivs i stadens verksamheter varje dag är av allra största vikt för att bidra till målet.

Göteborgs Stads nämnder och styrelser genomför mängder av insatser inom skola, utbildning, fritidsverksamhet, socialtjänst och andra områden som är en förutsättning för att den här planens mål ska kunna nås. Program och plan för en jämlik stad innehåller strategier och aktiviteter som på olika sätt ska bidra till ett mer jämlikt samhälle för alla oavsett var man bor och vilken bakgrund man har. Förslaget på Göteborgs Stads handlingsplan för att inga områden ska vara utsatta 2025 förstärker insatser för att minska segregation och utsatthet i just dessa områden.

Det krävs en mängd åtgärder för att på sikt motverka nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen, vilket remissvaren även indikerar. Syftet med handlingsplanen är att utgöra en stadenövergripande styrning som ska skapa förutsättningar för nämnder och styrelser att genomföra och utveckla de insatser som krävs. Därutöver behöver varje berörd nämnd, i samverkan med övriga berörda nämnder och styrelser, utifrån de lokala förutsättningarna och behoven i respektive stadsområde prioritera det fortsatta arbetet. Stadsledningskontorets utredning om insatser som används i socialtjänstens och skolans arbete med unga som befinner sig i eller riskerar att dras in i gängkriminella sammanhang (dnr 1062/21) kan utgöra en bas för det fortsatta strategiska arbetet i nämnderna med att planera och prioritera för vilka insatser och metoder som bör användas i respektive nämnd.

Av de ytterligare insatser som föreslagits har det exemplifierats i insatsen som rör identifiering av verktyg, att dessa insatser kan utgöra just sådana verktyg. Drogförebyggande insatser sker redan inom bland annat grundskolenämndens och

utbildningsnämndens ordinarie verksamheter. I 2022 års budget har kommunstyrelsen i samarbete med berörda nämnder dessutom fått i uppdrag att genom flera åtgärder bekämpa användandet av droger (dnr 0114/22, 0115/22). Kommunstyrelsen har också fått i budgetuppdrag att samordna arbetet mot ogiltiga hyreskontrakt (dnr 0121/22). Kommunfullmäktige beslutade 2021-10-28 § 11 om stadens rutiner vid nyanställning för att förhindra rekrytering av personer med konstaterad koppling till organiserad brottslighet och våldsbejakande extremism (dnr 165/20). Kommunstyrelsen har fått i uppdrag att säkerställa att staden tydligare marknadsför det stöd och skydd som finns som riktar sig till anhöriga till kriminella (dnr 1271/21).

För att underlätta implementering och genomförande har samtliga insatser förtydligats.

Cylindermodellen bygger på erfarenhet och kunskap som finns inom såväl polismyndigheten som kommunerna genom framför allt socialtjänsten. Syftet med modellen har varit att användas som ett gemensamt verktyg för att kartlägga vilka individer som utgör en negativ påverkan på lokalsamhället i ett utsatt område, baserad på kriminalitet eller normbrytande beteende. Inom polisområde Storgöteborg har modellen redan implementerats, vilket snarare tydliggör behovet av att staden använder motsvarande verktyg.

Handlingsplanens indikatorer mäter resultatet kopplat till målen om att motverka nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen. Insatserna i planen syftar till att stärka förutsättningarna för arbetet med det förväntade resultatet att kvaliteten på stadens arbete höjs. Det förändrade arbetssättet bedöms i sin tur leda till att handlingsplanens mål uppnås. Insatserna kommer att följas upp i ordinarie uppföljningsprocesser, såsom centrala lägesbilder, trygg-i uppföljning och uppföljning kopplat till avhoppare och GVI. Insatserna syftar även till att konkretisera mål och strategier i förslaget till trygghetsskapande och brottsförebyggande program, och uppföljningen av de styrande dokument inom det trygghetsskapande och brottsförebyggande området kommer att ske samlat till kommunfullmäktige. På så sätt möjliggörs analyser utifrån fler nyckeltal och indikatorer.

Göteborgs Stad har flera styrande dokument inom det trygghetsskapande och brottsförebyggande området. Uppdraget har varit att ta fram ytterligare ett. En handlingsplan för att stoppa gängkriminalitet, nyrekrytering och utvecklingen av parallella samhällen behöver avgränsas gentemot andra styrande dokument men också säkerställa att insatserna kompletterar andra programs och planers aktiviteter. Handlingsplanen utgår från strategier i Göteborgs Stads Trygghetsskapande och brottsförebyggande program (dnr 0355/20). I den reviderade versionen av handlingsplan har stadsledningskontoret kompletterat med fler dokument för att stödja det operativa arbetet i stadens nämnder och styrelser.

Genomförda revideringar i handlingsplanen

Kommunstyrelsen beslutade 2022-05-04 § 398 att återremittera stadsledningskontorets förslag till handlingsplan för att motverka nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen med följande uppdrag:

3. Ärendet återremitteras till stadsledningskontoret som får i uppdrag att uppdatera handlingsplanen under "Fokusområde 1: Insatser riktade till målgruppen som är gängkriminell eller riskerar att rekryteras till kriminalitet" med ytterligare en

insats som avser socialförvaltningarnas kontinuerliga närvaro vid förskolor och skolor med särskilda behov för att på plats arbeta med de som riskerar att rekryteras till kriminalitet eller som redan är del av ett kriminellt nätverk.

4. Ärendet återremitteras till stadsledningskontoret som får i uppdrag att komplettera planen med ett fokusområde med fokus på tidiga och förebyggande insatser.

Ur yrkandet framgår att fyra sociala förskoleteam ska inrättas, ett i varje utbildningsområde. En utbildning för vårdnadshavare ska införas i samverkan med socialnämnderna. Ett förstärkt stöd till skolor ska ses som en stark insats för att hindra nyrekrytering till gängkriminalitet, stoppa droganvändning och motverka hedersförtryck.

I beredningen av återremissen har stadsledningskontoret haft dialoger med socialförvaltningarna Centrum, Hisingen, Sydväst och Nordost, samt förskoleförvaltningen, grundskoleförvaltningen och förvaltningen för funktionsstöd. Stadsledningskontorets rapport om metoder, åtgärder och insatser som används i stadens arbete med unga som befinner sig i eller riskerar att dras in i gängkriminella sammanhang, vilka brister och förbättringsområden som finns, samt hur sådana brister kan förhindras i framtiden (dnr 1062/21) har varit ett viktigt underlag i arbetet. Även rapporten Hederskultur, våldsbejakande islamistisk extremism och gängkriminalitet – en studie av samband (dnr 0999/20) har varit en utgångspunkt. I beredningen har stadsledningskontoret strävat efter att förslaget till insatser ska synkroniseras med förslaget till Göteborgs Stads handlingsplan för att inga områden ska vara särskilt utsatta områden 2025.

Ett nytt fokusområde

Enligt återremissyrkandet har stadsledningskontoret kompletterat planen med ett nytt fokusområde: Tidiga och förebyggande insatser, vilket blir planens första fokusområde. Insatserna i fokusområdet syftar till att tidigt bryta riskbeteenden som kan leda till utveckling av kriminalitet och andra normbrytande beteenden. Fokus är på att stärka de skyddsfaktorer som ökar barns, ungas och deras familjers förmågor att stå emot negativ påverkan.

Inom fokusområdet föreslås fem nya insatser. Den första är att förstärka föräldraskapsstödet genom riktade insatser till vårdnadshavare med barn upp till 13 år där det finns oro för utveckling av ett normbrytande beteende. Två socialnämnder föreslås få ett samordningsansvar för insatsen, men stödet ska implementeras i samtliga stadsområden. Insatsen har en tydlig koppling till förslaget till handlingsplan för att inga områden ska vara särskilt utsatta områden 2025 där en insats är att Föräldrar i utsatta områden ska erbjudas och motiveras att delta i föräldraskapsstöd.

Den andra nya insatsen avser ett förstärkt och utvecklat områdesbaserat arbete där de fyra socialnämnderna ska göra en analys om vilka insatser och arbetsmetoder som behöver utvecklas inom respektive stadsområde. Insatsen kräver aktiv samverkan med andra aktörer i staden, såsom förskolenämnden, grundskolenämnden, nämnden för funktionsstöd, Framtidskoncernen, idrotts- och föreningsnämnden och kulturnämnden, men även med civilsamhället.

Den tredje insatsen är ett viktigt led i att stärka det områdesbaserade arbetet genom att utreda möjligheter för ideell sektor att vara del i arbetet med att motverka rekrytering till

gängkriminalitet. Ansvar för insatsen ges till socialnämnd Sydväst och idrotts- och föreningsnämnden utifrån deras omfattande samarbete med ideell sektor.

Insats 1:4 syftar till att möjliggöra för de regionala socialnämnderna att bedöma om insatserna som erbjuds idag möter målgruppens samtliga behov samt om verksamheten bedrivs i tillräcklig omfattning. Efter en analys kan de fyra nämnderna tillsammans besluta om en grundnivå av nödvändiga insatser och arbetsmetoder som ska finnas tillgängliga för målgruppen.

Den sista insatsen i fokusområdet tydliggör vikten av tydliga rutiner för hur orosanmälningar kopplade till kriminellt beteende ska hanteras inom socialtjänsten. Syftet med insatsen är att sådana orosanmälningar ska hanteras skyndsamt och inbegripa kontakt med vårdnadshavare. Detta för att minska möjligheten för de kriminella gängerna att växa.

Komplettering av fokusområde

Enligt beslutet i kommunstyrelsen fick stadsledningskontoret i uppdrag att komplettera Fokusområdet med Insatser riktade till målgruppen som är gängkriminell eller riskerar att rekryteras till kriminalitet med ytterligare en insats som avser socialförvaltningarnas kontinuerliga närvaro vid förskolor och skolor med särskilda behov. Syftet var att på plats arbeta med de som riskerar att rekryteras till kriminalitet eller som redan är del av ett kriminellt nätverk. Dessa tillägg har gjorts inom det som i det reviderade förslaget till plan är Fokusområde 2: Insatser riktade till målgruppen som är gängkriminell eller riskerar att rekryteras till kriminalitet.

Insatserna innebär ett utökat stöd till stadens förskolor och grundskolor genom att stödja de barn, ungdomar och deras föräldrar där det finns oro för normbrytande beteende som kan leda till kriminalitet. Stödet syftar, utöver en trygg skolgång, även till en ökad måluppfyllelse i skolan för barn och ungdomar.

Det första tillägget innebär att förskolenämnden ska inrätta fyra sociala förskoleteam, ett i varje utbildningsområde. I uppdraget ingår att utreda möjligheten att förskoleteamens arbete även ska omfatta förskolor med andra driftsformer. Det andra tillägget ska öka socialförvaltningarnas kontinuerliga närvaro och arbete vid skolor med särskilda behov för att på plats arbeta med de som riskerar att rekryteras till kriminalitet eller redan är gängkriminella. Insatserna är ett komplement till redan pågående arbete, såsom Skolan som arena och Lights on. Socialnämnderna är ansvariga för insatsen men ett nära samarbete bör ske med grundskolenämnden. Insatsen är en konkretisering av fokusområde 3 i Göteborgs stads föreslagna handlingsplan för att inga områden ska vara särskilt utsatta 2025.

Ansvar för insatserna i handlingsplanen

I fördelningen av ansvar i handlingsplanen har stadsledningskontoret utgått från de uppgifter och verksamhetsområden som stadens nämnder har i sina respektive reglementen samt vilken nämnd som har störst påverkan på framdriften av insatsen. Ambitionen har varit att tydliggöra vilken nämnd som ansvarar för insatsen, även om samtliga insatser kräver en aktiv medverkan från andra nämnder och styrelser. Samtliga nämnder har enligt första kapitlet §7 i ansvar att vid beslut och utövande av uppdrag värna ett hela-staden-perspektiv.

Nämnderna har även ansvar för att samråda med och aktivt söka samverkan med andra nämnder och styrelser när de egna besluten och det egna agerandet påverkar andra eller när det är nödvändigt för att uppnå helhetssyn i genomförandet av kommunfullmäktiges visioner och mål.

Enligt reglementena för stadens socialnämnder Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst ansvarar de inom respektive stadsområde för de uppgifter som ankommer på kommunen inom verksamhetsområde individ- och familjeomsorg. Individ- och familjeomsorgens uppgifter fokuserar på socialtjänstlagens grupper; barn och unga, missbrukare, brottsoffer samt personer som vårdar eller stödjer en närstående inom dessa grupper. Med beaktande av befolkningens behov och kännedom om lokala förhållanden ska de fyra socialnämnderna utifrån sitt verksamhetsansvar även vara en aktiv part när det gäller insatser inom trygghetsarbete, krisstöd, sociala erfarenheter i samhällsplaneringen, folkhälsoarbete och samverkan med civilsamhället.

Nämnderna har därutöver ett lokalt samordningsuppdrag i förhållande till andra nämnders och styrelser medverkan inom sitt respektive stadsområde avseende dessa områden. Arbetet med att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen är en viktig del av stadens trygghetsarbete. För att möjliggöra samverkan och samordning inom bland annat trygghetsarbetet har majoriteten av stadens nämnder i reglementena fått ett tydligt ansvar att vara en aktiv part.

Stadsledningskontorets bedömning

Stadsledningskontoret har beaktat och värderat synpunkterna från remissinstanserna som består av nämnder, styrelser och externa intressenter. Samtliga nämnder och styrelser har tillstyrkt förslaget på handlingsplan. De synpunkter som inkommit berör framför allt att insatserna är otydliga gällande syfte, innehåll och ansvar.

Stadsledningskontorets bedömning är att det nya förslaget omhändertar flertalet av de synpunkter som inkommit i remissvaren. Handlingsplanen har ett tydligare fokus på indikerade insatser riktade till målgruppen. Samtliga insatser har förtydligats gällande syfte, innehåll och ansvar. Vikten av samordning och samverkan har förstärkts i några av insatserna.

Stadsledningskontoret instämmer i det flera remissinstanser framfört, att det också måste finnas ett fokus på främjande och förebyggande arbete för att motverka gängkriminalitet, nyrekrytering och parallella samhällsstrukturer. Stadsledningskontoret bedömer att det reviderade förslaget på handlingsplan, tillsammans med andra styrande dokument inom det trygghetsfrämjande och brottsförebyggande området, kommer att bidra till att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen i Göteborg. Det bedöms även viktigt att genomförandet av handlingsplanen förhåller sig till de främjande och generella insatser som redan pågår inom stadens verksamheter.

Med de nya revideringar som gjorts bedömer stadsledningskontoret att beslutspunkterna och inriktningen i återremissyrkandet har omhändertagits. Bedömningen är även att de utpekade ansvarerna är tydliga utifrån nämndernas reglementen med hänsyn tagen till att flera av stadens nämnder och styrelser behöver vara aktiva i arbetet med att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen.

Stadsledningskontoret föreslår kommunstyrelsen att förslaget till handlingsplan för att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen remitteras till socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, grundskolenämnden, förskolenämnden samt idrott- och föreningsnämnden.

Christina Eide

Eva Hessman

Direktör Utveckling av stadens
verksamheter

Stadsdirektör

Remissinstans	Beslut	Kommentar
Nämnder och styrelser		
Förskolenämnden	Tillstyrker	Nämnden tillstyrker revideringarna i förslaget till handlingsplan med förslag på justeringar i insats 2:3. Bedömningen är att insatsen får bättre effekt om de sociala förskoleteamen anställas i de fyra socialförvaltningarna i stället för i förskoleförvaltningen. Förskolan skulle då vara arena för insatsen. Nämnden är positiv till en ökad närvaro av kompletterande professioner i förskolan i form av sociala team riktade till förskolan. Nämnden välkomnar även ett starkare fokus på tidiga och förebyggande insatser. Föreslagna insatser under fokusområdet bedöms alla vara bra insatser som kan förhindra att barn och unga tar steget ut i kriminalitet.
Grundskolenämnden	Tillstyrker	Nämnden ställer sig positiv till tillägget i handlingsplanen om det nya fokusområdet 1, Tidiga och förebyggande insatser. När det gäller tillägget om sociala förskoleteam menar däremot nämnden att insatsen i stället bör organiseras som för grundskolan, det vill säga genom att socialtjänstens medarbetare arbetar i förskoleorganisationen. Nämnden ställer sig positiv till tillägget om socialtjänstens närvaro i skolan. Nämnden betonar här vikten av ett långsiktigt arbete i befintliga samverkansstrukturer, rektors medbestämmande och arbetsledning, att socialtjänstens personal har ett avgränsat och tydligt uppdrag samt att det finns ett välstrukturerat elevhälsoarbete att utgå från.
Idrotts- och föreningsförvaltningen	Tillstyrker	Handlingsplanen har tydliggjort vikten av civil samhällets – föräldrars och de ideella aktörernas betydelse i arbetet att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen. Tidiga och förebyggande insatser där även icke kommunal verksamhet ingår är viktigt, varför tydliggörandet ses som positivt för att strukturerat kunna arbeta med frågorna och verka för ett tryggare samhälle. För att systematiskt och samordnat kunna arbeta förebyggande i enlighet med handlingsplanen behöver resursprioriteringar göras internt och föreningar kan behöva utökat stöd för att få in fler och bra ledare.

Socialnämnd Centrum	Tillstyrker	Nämnden bedömer att det är positivt att handlingsplanen förstärks med tidiga insatser genom ett främjande och förebyggande arbete då det stärker arbetet med den sociala dimensionen. Nämnden bedömer att planen, som en följd av att de förebyggande och tidiga insatserna hanteras som ett tillägg, inte till fullo hanterar det förebyggande perspektivet. Planen vilar alltjämt på ett perspektiv där insatserna riktar sig mot konsekvenserna och effekterna av gängkriminalitet och parallella samhällsstrukturer.
Socialnämnd Hisingen	Tillstyrker	Nämnden gör bedömningen att den reviderade handlingsplanens insatser nu är mer proaktiv och på ett bättre sätt bidrar till ett samordnat arbete med helhetsperspektiv för att stoppa gängkriminalitet och nyrekrytering till kriminella nätverk. Handlingsplanen bedöms också bidra till ett ökat fokus på målgruppen gängkriminella och de som riskerar att rekryteras till kriminalitet. Utmaningen består mer i att följa upp om handlingsplanen har gett önskad effekt och att ta fram indikatorer som speglar förändringen. Dock finns det en osäkerhet utifrån den ekonomiska dimensionen och om uppkomna kostnader ryms inom den ekonomiska ramen.
Socialnämnd Nordost	Tillstyrker	Nämnden bedömer att de nya tilläggen i handlingsplanen är bra och att de tydliggör betydelsen av arbetet med de tidiga och förebyggande insatserna för att motverka nyrekrytering och kriminalitet. Sammantaget innebär handlingsplanen kostnader som är svåra att hantera inom befintlig budgetram, vilket kan komma att innebära omprioritering inom verksamheten. Nämnden vill lyfta fram att det är av vikt att arbetet mot kriminalitet är långsiktigt finansierat för ett hållbart resultat över tid.
Socialnämnd Sydväst	Tillstyrker	Nämnden anser att de nya tilläggen är relativt omfattande men bra och fokuserar på tidiga insatser. Flera av de nytillkomna insatserna innebär dock ökade kostnader. Om ekonomisk kompensation inte ges för de nya insatserna behöver nämnden omprioritera inom verksamheten.

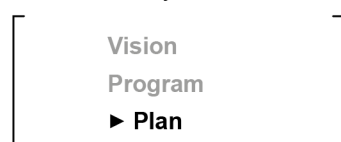

Göteborgs
Stad

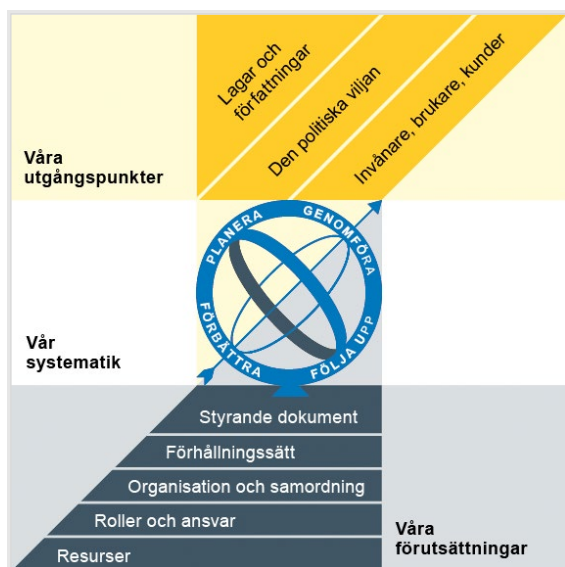
Göteborgs Stads handlingsplan för att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen

2023–2026

Planerande styrande dokument

Göteborgs Stads styrsystem

Utgångspunkterna för styrningen av Göteborgs Stad är lagar och författningar, den politiska viljan och stadens invånare, brukare och kunder. För att förverkliga utgångspunkterna behövs förutsättningar av olika slag. Stadens politiker har möjlighet att genom styrande dokument beskriva hur de vill realisera den politiska viljan. Inom Göteborgs Stad gäller de styrande dokument som antas av kommunfullmäktige och kommunstyrelsen. Därutöver fastställer nämnder och bolagsstyrelser egna styrande dokument för sin egen verksamhet. Kommunfullmäktiges budget är det övergripande och överordnade styrande dokumentet för Göteborgs Stads nämnder och bolagsstyrelser.

Om Göteborgs Stads styrande dokument

Göteborgs Stads styrande dokument är våra förutsättningar för att vi ska göra rätt saker på rätt sätt. De anger vad nämnder/styrelser och förvaltningar/bolag ska göra, vem som ska göra det och hur det ska göras. Styrande dokument är samlingsbegreppet för dessa dokument.

Stadens grundläggande principer såsom demokratisk grundsyn, principer om mänskliga rättigheter och icke-diskriminering omsätts i praktisk verksamhet genom att de integreras i stadens ordinarie beslutsprocesser. Beredning av och beslut om styrande dokument har en stor betydelse för förverkligandet av dessa principer i stadens verksamheter.

De styrande dokumenten ska göra det tydligt både för organisationen och för invånare, brukare, kunder, leverantörer, samarbetspartners och andra intressenter vad som förväntas av förvaltningar och bolag. De styrande dokumenten ligger till grund för att utkräva ansvar när vi inte arbetar i enlighet med vad som är beslutat.

Styrande dokument			
Kommunala föreskrifter		Planerande och reglerande styrande dokument	
Normgivning mot enskild	Riktade styrande dokument	Planerande styrande dokument	Reglerande styrande dokument

Beslutad av: Kommunfullmäktige	Gäller för: Utpekade nämnder och styrelser i Göteborgs Stad	Diarienummer: 1668/20	Datum och paragraf för beslutet: [Text]
Dokumentsort: Plan	Giltighetstid: 2023–2026	Senast reviderad: [Datum]	Dokumentansvarig: Stadsledningskontoret, avdelningen för trygghet och samhälle, avdelningschef

Bilagor:

Bilaga 1: Indikatorer

Bilaga 2: Avsiktsförklaring för samverkan mellan Göteborgs Stad och statliga myndigheter mot den organiserade brottsligheten

Bilaga 3: Preventionspyramiden

Innehåll

Inledning	5
Syftet med denna plan	5
Vem omfattas av planen	5
Giltighetstid	5
Bakgrund	5
Koppling till andra styrande dokument.....	5
Stödjande dokument.....	7
Genomförande av denna plan	8
Uppföljning av denna plan	8
Utgångspunkter	8
Definition av parallella samhällen och utsatta områden.....	9
Gemensamma utgångspunkter för arbetet mot gängkriminalitet	11
Planens mål	14
Flera styrande dokument – samma mål.....	14
Planen.....	15
Fokusområden och insatser	15
Fokusområde 1: Tidiga och förebyggande insatser	15
Fokusområde 2: Insatser riktade till målgruppen som är gängkriminell eller riskerar att rekryteras till kriminalitet.....	20
Fokusområde 3: Ett samordnat arbete med helhetsperspektiv.....	24
Fokusområde 4: Kunskapsbaserat arbete och välgrundad kompetens	26

Inledning

Syftet med denna plan

Handlingsplanens syfte är att skapa förutsättningar för nämnder och styrelser att genomföra och utveckla insatser som krävs för att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen i Göteborg.

Vem omfattas av planen

Handlingsplanen riktar sig till stadens nämnder och styrelser.

Giltighetstid

Handlingsplanen gäller för perioden 2023 till 2026.

Bakgrund

I kommunfullmäktiges budget för år 2021 framgår står att staden ska arbeta med långsiktiga och uthålliga insatser mot gängkriminaliteten. Arbetet med att bekämpa brottslighet och gängkriminalitet är ett åtagande som under överskådlig tid ska ha hög prioritet i staden. Kommunfullmäktige har därför gett kommunstyrelsen i uppdrag att ta fram en långsiktig strategi för att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen i Göteborg. Strategin ska tas fram tillsammans med polisen, andra berörda myndigheter, socialtjänsten, skolan, fritid och kommunala bolag.

I enlighet med stadens styrmodell har strategin fått formen av en plan, för att konkretisera mål och strategier i förslaget på trygghetsskapande och brottsförebyggande program (dnr 0355/20) samt Göteborgs Stads program för en jämlik stad.

Koppling till andra styrande dokument

Det finns flera program och planer bland stadens styrande dokument som syftar till att motverka risker för nyrekrytering och parallella samhällsstrukturer. De dokument som innehåller jämlikhetsfrämjande, trygghetsskapande och brottsförebyggande åtgärder är relevanta för att minska gängkriminalitet. De insatser som beskrivs i dokument som rör våldsbejakande extremism, hedersrelaterat våld och förtryck och andra företeelser som bidrar till parallella samhällsstrukturer, ska utföras av de nämnder och styrelser som har ansvar för genomförandet och prioriteras i de utsatta områdena. Förutom de av kommunfullmäktige fattade beslut om åtgärder som gäller hela staden, kan respektive nämnd och styrelse ha beslutat om strategier och planer som styr den egna verksamheten och som är angelägna att följa för att målet med denna handlingsplan ska uppnås. Det finns även ett flertal reglerande dokument som stödjer det operativa arbetet i stadens verksamheter som bidrar till att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen, exempelvis policy och riktlinjer för stadens arbete avhoppare.

Styrande dokument	Koppling till denna plan
Göteborgs Stads program för en jämlik stad	Programmet belyser vikten av jämlika och goda livsvillkor samt innehåller strategier för att ge alla människor i staden möjlighet till delaktighet och inflytande samt bättre förutsättningar för hälsa och livsvillkor. En förutsättning för att minska nyrekrytering till gängkriminalitet och parallella samhällsstrukturer, är att programmet efterlevs.
Göteborgs Stads plan för en jämlik stad	Planen innehåller aktiviteter i samverkan mellan nämnder och styrelser som ska ge människor i Göteborg rätt till goda och likvärdiga livsvillkor.
Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program	Programmet har fem mål för att öka tryggheten och minska brottsligheten. Mål 4 är att minska benägenheten att begå brott där två av de prioriterade strategierna är att Göteborgs Stad ska utveckla och stärka det långsiktiga och systematiska vålds- och drogförebyggande arbetet samt att Göteborgs Stad ska rikta skyndsamma, samordnade och individanpassade insatser till barn och unga som bedöms vara i riskzonen för att rekryteras till kriminella gäng, hamna i kriminalitet, våldsbejakande extremism, drogmissbruk och andra riskbeteenden. Vårdnadshavare och andra betydelsefulla vuxna ska involveras och få stöd och hjälp vid behov.
Göteborgs Stads barnrättsplan	Planen mål är att Göteborg Stad ska ha ett systematiskt och inkluderande barnrättsarbete som säkerställer likabehandling och icke-diskriminering, ett beaktande av barnets bästa, barns rätt till liv och utveckling samt barns rätt att vara delaktiga i frågor som berör dem.
Göteborgs Stads plan för arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck	Det övergripande målet för planen är att det hedersrelaterade våldet och förtrycket ska upphöra. Att planen följs i berörda nämnder och styrelser är en förutsättning för att motverka parallella samhällsstrukturer.
Göteborgs Stads riktlinje mot våldsbejakande extremism och radikaliserings	Riktlinjen fördelar ansvar i staden avseende arbetet mot våldsbejakande extremism och radikaliserings. Att riktlinjen följs i berörda nämnder och styrelser är en förutsättning för att motverka parallella samhällsstrukturer.
Central samverkansöverenskommelse mellan polisområde Storgöteborg och Göteborgs Stad	Ett övergripande mål med överenskommelsen är att den lokala tryggheten ska öka och brottsligheten minska. Stadens trygghetsfrämjande arbete ska utvecklas och stärkas. I samverkan med polisen och andra sakkunniga, ska brottsutsatta och otrygga platser

	fortsatt identifieras. Trygg i Göteborg är en viktig del av stadens samlade trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete. Andra verktyg i arbetet är SSPF och SIG.
--	---

Utöver ovan nämnda styrande dokument har handlingsplanen koppling till flera dokument som är under revidering eller ännu inte är beslutade. Tydlig koppling finns till förslaget till Göteborgs Stads plan för att inga områden ska vara utsatta 2025 (dnr 1669/20) samt förslaget till Göteborgs Stads handlingsplan för att motverka tystnadskultur (dnr 0116/22).

Stödjande dokument

Följande dokument har använts vid framtagandet av handlingsplanen och stödjer handlingsplanens insatser:

- 34-punktsprogrammet – Regeringens åtgärder mot gängkriminalitet
- Kriminell påverkan i lokalsamhället – En lägesbild av utvecklingen i utsatta områden
- EU:s strategi för att bekämpa organiserad brottslighet 2021–2025
- Att vända utvecklingen - från utsatta områden till trygghet och delaktighet (Manne Gerell et al.)
- Risk- och skyddsfaktorer för normbrytande beteende bland unga: Att använda teori och forskning i praktiken (Anna-Karin Andershed & Henrik Andershed)
- Insatser för att motverka fortsatt normbrytande beteende och återfall i brott. Kunskapsstöd med rekommendationer för socialtjänstens arbete med barn 6–17 år. (Socialstyrelsen 2021)
- Förebyggande insatser enligt LVU En vägledning om tillämpningen av 22 § LVU. (Socialstyrelsen 2021)
- Brottsförebyggande rådets (Brå) forskningslitteratur kring organiserad brottslighet och gängkriminalitet.
- Barn och unga som begår brott – Handbok för socialtjänsten (Socialstyrelsen, 2020)
- Bedöma risk och behov för barn och unga som begår brott eller har annat normbrytande beteende (Socialstyrelsen, 2020)
- Informationsdelning mellan socialtjänst och polis i brottsförebyggande arbete med barn och unga” (BRÅ, 2021)
- Agera mot brott och otrygghet med koppling till parallella samhällsstrukturer (BRÅ 2022)
- Handlingsplan för brottsförebyggande föräldraskapsstöd (Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd 2021)
- Västra Götalandsregionen (VGR) och Göteborgs Stads avtal om att varje barn och varje familj i Göteborg ska mötas utifrån ett familjecentrerat arbetssätt
- Barn och unga som begår brott (Socialstyrelsens kunskapsguide)

Genomförande av denna plan

Varje nämnd och styrelse med utpekat ansvar i handlingsplanen ansvarar för implementeringen i den egna organisationen och genomförandet av respektive insats. Nämnder och styrelser med utpekat samordningsansvar ansvarar för samordningen av respektive insats. Kommunstyrelsen ansvarar för att stödja en samlad implementering, genomförande och samordning av handlingsplanen som helhet och andra näraliggande styrande dokument.

Uppföljning av denna plan

Kommunstyrelsen får i uppdrag att ansvara för en samlad uppföljning av handlingsplanen för att stoppa gängkriminalitet, nyrekrytering och utveckling av parallella samhällen och andra näraliggande styrande dokument som bidrar till målet. Uppföljning ska göras en gång per år och rapporteras till kommunfullmäktige i ordinarie uppföljningsprocess.

Uppföljning ska göras avseende måluppfyllelse för ett antal indikatorer som mäter resultat i förhållande till målen, se bilaga 1. I uppföljningen ska underlag samlas in på ett sådant sätt att det är möjligt att göra analyser utifrån diskrimineringsgrunderna. Utöver dessa resultatindikatorer kommer handlingsplanens insatser följas upp bland annat genom de centrala lägesbilderna, den årliga trygg-i utvärderingen, den årliga uppföljningen av avhopparverksamheten samt de övriga områden som ingår inom Kunskapscentrum mot organiserad brottslighet. Insatsen om ett införande av GVI i Göteborg kommer att utvärderas både utifrån process och resultat i samverkan med Göteborgs Universitet och Malmö Universitet.

Utgångspunkter

Handlingsplanen ska bidra till att nå målet att Göteborgs Stad ska stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utveckling av parallella samhällen på lång sikt. För att nå målet krävs åtgärder på olika nivåer. Det krävs trygghetsskapande och brottsförebyggande insatser, det krävs åtgärder som ökar jämlikheten samt åtgärder gentemot befintlig organiserad brottslighet. På kortare sikt, fram till år 2026, är målet med handlingsplanen att minska nyrekrytering, gängkriminalitet och förekomsten av parallella samhällen i Göteborg.

Handlingsplanen framhåller vikten av tidiga och förebyggande insatser redan vid tidiga tecken på normbrytande beteende som kan leda till kriminalitet. Föräldrars betydelse och ansvar är en viktig del i ett tidigt och förebyggande arbete.

Handlingsplanen framhåller insatser som kommunen har rådighet över och som i vissa fall redan pågår. Syftet är att förstärka, utöka och utveckla dessa insatser men också att initiera nya åtgärder. Arbete bedrivs såväl i stadens som i andra aktörers regi, samt i samverkan mellan staden och andra aktörer. För att målet ska kunna nås inom utsatt tid krävs en fungerande samverkan mellan stadens förvaltningar och bolag och mellan staden och andra aktörer.

Insatserna riktar sig direkt till målgruppen kriminella eller i riskzonen för kriminalitet, samt på insatser som skapar en samordnad helhetsbild och en ökad kunskap i stadens

verksamheter för att motverka och minska gängkriminaliteten, nyrekryteringen och bidra till att stoppa utvecklingen av parallella samhällsstrukturer.

På så sätt finns större möjligheter att uppnå resultat för att nå uppsatta mål.

Definition av parallella samhällen och utsatta områden

Parallella samhällsstrukturer

Begreppet parallella samhällsstrukturer är vagt och det finns relativt lite forskning eller data om fenomenet. Med parallella samhällsstrukturer avses i handlingsplanen sociala strukturer som bidrar till brottslighet och otrygghet och som begränsar individers rättstrygghet och deras möjligheter att utöva fri- och rättigheter, samt inverkar negativt på rättsväsendets och övriga samhällsaktörers förmåga att verka. Definitionen tar fasta på brottslig verksamhet och de negativa konsekvenserna av parallella strukturer – och riktar sig inte mot en pluralism av sociala strukturer och normer som sådana.

Brå (Brå 2018:6) beskriver två typer av parallella strukturer: parallella strukturer kopplade till kriminella nätverk och parallella strukturer som används inom vissa minoritetsgrupper. Drivkrafterna inom dessa strukturer kan delvis skilja sig åt. Kriminella nätverk anses i första hand ha ekonomiska intressen av att etablera parallella strukturer för illegala marknader. Den andra typen av parallella strukturer gäller större gemenskaper som bygger på släktskap, etnicitet, kollektivistiska sedvänjor eller religiös praktik. Strukturerna syftar ofta till att underlätta för gruppen, men kan därmed begränsa individers möjligheter att välja om de vill följa beslut eller ingå i gemenskapen.

Polismyndighetens lägesbild över utsatta områden

Utsatta områden är ett begrepp som polisen i Sverige sedan 2015 använder för att beskriva förortsområden och stadsdelar med över tid låg socioekonomisk status och kriminell påverkan på lokalsamhället. Områdena delas upp i särskilt utsatta områden, riskområden och utsatta områden. Polisens definition ingår i deras nationella lägesbild som tas fram av underrättelseenheten vid Nationella operativa avdelningen (NOA) genom en analys av de områden som inrapporteras av Sveriges lokalpolisområden. Analysen består av en bedömning av graden av utsatthet utifrån fyra kriterier:

- De boendes benägenhet att delta i rättsprocessen
- Polisens möjlighet att utföra sitt uppdrag
- Eventuella parallella samhällsstrukturer
- Extremism, främst våldsbejakande islamistisk extremism

Samtliga områden har också gemensamt att de har en låg socioekonomisk status.

Ett utsatt område är ett geografiskt avgränsat område som karaktäriseras av låg socioekonomisk status och en kriminell påverkan på lokalsamhället. Påverkan kan utgöras av direkta påtryckningar, exempelvis genom hot och utpressning, eller indirekta, som till exempel narkotikahandel och offentliga våldshandlingar. Effekten blir att de boende i området upplever otrygghet, vilket i sin tur leder till en minskad benägenhet att anmäla brott och medverka i rättsprocessen.

Det har även gått att identifiera en mellannivå som kallas riskområde, vilket är ett område som uppfyller samtliga kriterier för ett utsatt område men inte riktigt når upp till de kriterier som kännetecknar ett särskilt utsatt område. Läget är dock så alarmerande att det finns en överhängande risk att området riskerar att bli särskilt utsatt om inte adekvata åtgärder sätts in.

Ett särskilt utsatt område kännetecknas av en allmän obenägenhet att delta i rättsprocessen. Det kan även förekomma systematiska hot och våldshandlingar mot vittnen, målsägare och anmälare i området. Förekomst av parallella samhällsstrukturer är ett av kriterierna som polisen har med i sin bedömning för ett särskilt utsatt område.

Det finns i dag inget område i Sverige där ett parallellt samhällssystem existerar fullt ut, men de särskilt utsatta områdena har inslag av detta och tillåts systemet fortsätta kan det komma att utvidgas. Som exempel på inslag som tyder på en parallell samhällsstruktur kan nämnas:

- Personer med gott anseende som hanterar eller medlar i konflikter mellan familjer och klaner.
- Förekomst av olika typer av, framför allt finansiell, låneverksamhet mellan boende i området.
- Kriminella nätverk som avsätter pengar till en så kallad trygghetskassa dit bland annat anhöriga till dömda kriminella kan vända sig för att få ekonomiskt stöd under den tid straffet avtjänas.
- Handel med insmugglad sprit och tobak, handel med stöldgoods hos lokala näringsidkare och illegal spelverksamhet.
- Förekomst av så kallade lägenhetsbutiker där det sker försäljning av skattepliktiga insmugglade varor.
- Förekomst av illegal festverksamhet.
- Kriminella nätverk kan i vissa områden ordna boende, olika typer av arbete, skydd och säkerhet för människor som i andra fall har svårt att få dessa tjänster, och som i vissa fall vistas olagligt i Sverige. Indikationer på att lägenhetsuthyrare i vissa fall behöver ett godkännande från tongivande kriminella för att få hyra ut.

Samband mellan hederskultur, klanstrukturer, gängkriminalitet och våldbejakande islamistisk extremism.

En tidigare rapport till kommunstyrelsen Hederskultur, våldsbejakande islamistisk extremism och gängkriminalitet – en studie av samband (dnr 0999/20 visar att det finns många samband mellan hederskultur, klanstrukturer, gängkriminalitet och våldbejakande islamistisk extremism. De syns både strukturellt, geografiskt och genom att individer rör sig mellan eller befinner sig i flera grupper samtidigt.

Gängkriminalitet har, både historiskt och i nutid, använts för att finansiera våldsbejakande extremism. Individer har också rört sig mellan miljöerna. Kopplingarna mellan våldsbejakande islamistisk extremism och kriminalitet präglas av sociala relationer. Sambandet blir mest påtagligt när kriminella rekryteras in i den våldsbejakande islamistiska miljön i det geografiska område där de verkar.

Kriminalitet är en av inkörsportarna till att senare radikaliserar. De kriminella familje- och släktbaserade nätverken utmärks av grovt våld. Några av nätverkens kärnor

genomsyras av hedersnormer, som innebär att oförrätter måste besvaras med våld för att upprätthålla gruppens respekt. Våldsbejakande islamistisk extremism grundar sig på en ideologi med stark hederskultur. Den innebär att några få, oftast män, utövar systematisk påverkan mot en stor grupp, oftast flickor och kvinnor. Studien visar även att det finns en stark koppling till segregerade och utsatta områden.

Gemensamma utgångspunkter för arbetet mot gängkriminalitet

För att stoppa gängkriminalitet och nyrekrytering till kriminella nätverk är det nödvändigt med en gemensam utgångspunkt i arbetet. Begreppet gängkriminalitet behöver därför brytas ner i mindre komponenter för att det ska vara möjligt att identifiera var åtgärderna ska sättas in, vilka som har rätt verktyg för att sätta in åtgärder och för att ha en förståelse för att rekrytering till gäng kan ske på olika sätt.

Definition av gängkriminalitet

Handlingsplanen utgår från BRÅ:s definition av fyra övergripande grupp- och nätverkskategorier inom den organiserade brottsligheten.

- Självdefinierade grupper omfattar grupper som själva lyfter fram sin grupptillhörighet i form av namn, attribut och medlemskap. Till kategorin självdefinierade grupper räknas exempelvis mc-gäng, men även andra gäng som har gett sig själva ett namn.
- Externdefinierade grupper är grupper som inte själva beskriver sin grupptillhörighet genom namn, symboler och attribut. I stället tilldelas de namn, antingen av polisen eller av medierna. Till denna kategori kan exempelvis räknas de förorts- och stadsdelsbaserade grupper som har tilldelats namn utifrån samt vissa familje- och släktbaserade nätverk.
- Icke namngivna grupper är ett samlingsnamn för olika typer av relationsbaserade nätverk som varken har ett självtilldelat eller externt tilldelat namn. Exempel på icke namngivna grupper är vissa stadsdels- och förortsbaserade grupper, som baseras på att de bor i samma bostadsområde, samt vissa familje- och släktbaserade nätverk.
- En projektbaserad konstellation kan bestå av personer från någon av de tre ovan beskrivna grupperna. Projektbaserade konstellationer är projektgrupper som sätts ihop för att bedriva en vinstdrivande kriminell verksamhet, exempelvis narkotikasmuggling, storskaliga stölder eller omfattande bedrägerier.

Tillvägagångssätt vid rekrytering

För att sätta in adekvata och effektiva åtgärder mot rekrytering till kriminella nätverk, krävs kunskap om att rekryteringen sker på olika sätt beroende på vilken kriminell gruppering som avses och varför individer, framför allt unga killar, vill ingå i ett kriminellt nätverk.

Vid rekrytering till självdefinierade grupper finns oftast en rekryteringstrappa med olika steg som vanligtvis måste passeras innan fullvärdigt medlemskap uppnås. Det är processer som kan pågå i flera år och många uppnår inte fullvärdigt medlemskap. Samma

struktur finns inte i de kriminella nätverk som i dag återfinns i de områden som polisen definierar som utsatta områden.

Till förorts- och områdesbaserade kriminella grupper sker en aktiv rekrytering, men också en indirekt rekrytering. Indirekt rekrytering handlar om att barn och ungdomar gradvis glider in i kriminalitet som en följd av att de bor i området och befinner sig i en miljö med kriminellt aktiva personer. Det innebär inte att man hamnar i ett gäng bara för att man bor i ett område, men det är en riskfaktor om ett barn dessutom har andra riskfaktorer runt sig. Aktiv rekrytering innebär att barn och ungdomar medvetet söks upp och utsätts för olika typer av påverkan. Det kan ske genom så kallad positiv rekrytering, exempelvis genom belöningssystem med pengar och social status. Det kan även ske genom negativ aktiv rekrytering, vilket sker med hjälp av våld och hot om våld. Rekrytering är viktigt för de kriminella nätverken. Det behövs exempelvis personer som kan försvara området, utföra våldshandlingar och transportera narkotika och vapen.

Personer som är i riskzon för att rekryteras (oavsett vilken form) har ofta någon form av psykisk ohälsa, neuropsykiatrisk eller intellektuell funktionsnedsättning, upplevda trauman eller bevittnat våld, misslyckad skolgång och/eller kriminella anhöriga. De har också många gånger varit föremål för insatser från sociala myndigheter. Pengar kan locka, men många gånger handlar det lika mycket om att dessa individer vill känna sig utvalda och som en del av något större, de vill ha en tillhörighet. De kan även få social status genom de äldre kriminellas uppmärksamhet.

När det handlar om familje- och släktbaserade kriminella nätverk föds personer bokstavligen in i de kriminella förehavandena. För dessa ungdomar är steget in i kriminalitet inte särskilt långt och släktskapet är en stark riskfaktor för att rekryteras till kriminalitet. Det finns tydliga samband där äldre bröder eller andra äldre släktingar drar med yngre syskon och släktingar in i kriminaliteten. Det kan röra sig om att en normalisering av kriminella normer förs över in i familjen eller att äldre syskon och släktingar använder de yngre som springpojkar.

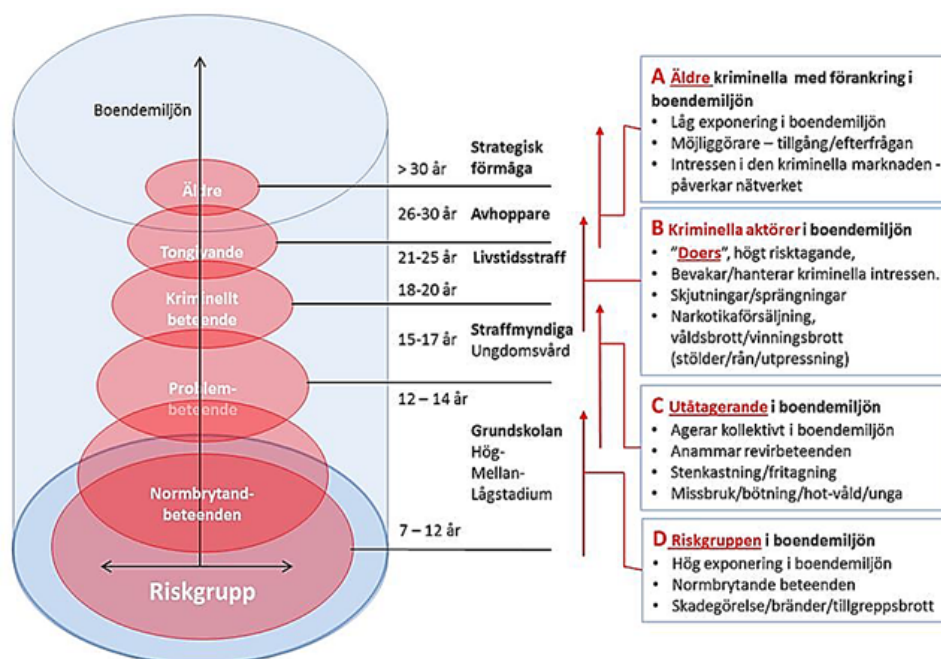
Cylindermodellen

Cylindermodellen syftar till att kartlägga vilka individer som utgör en negativ påverkan på lokalsamhället i ett utsatt område, baserad på kriminalitet eller normbrytande beteende. Modellen utgör även ett underlag till bedömningar av huruvida verksamhetens omfattning är tillräcklig i relation till målgruppens storlek och behov. Modellen bygger på erfarenhet och kunskap som poliser och socialsekreterare har erhållit genom sin yrkesutövning samt individer med tidigare erfarenhet av att ingå i olika kriminella grupperingar. Den empiriska kunskapen har sedan prövats genom en stor mängd möten och diskussioner med poliser som är vana att arbeta med individer som ingår i den här typen av nätverk.

Cylindermodellen består av fyra kategorier, A-D, som utgörs av fyra typer av aktörsgrupper där individer med olika positioner och funktioner ingår. Gemensamt för alla aktörer i cylindern är deras bostadsområde. Där finns miljön som utgör en risk för rekrytering till de kriminella nätverken och där förmedlas normer och kunskap om brott från de äldre kriminella till yngre barn och ungdomar.

I vissa av de kriminella nätverken i stadens utsatta områden är det en mer flytande struktur, i andra är organiseringen mer strukturerad. Kategorierna ger en bild av

strukturen på de kriminella nätverken och deras roller, funktioner och positioner i den kriminella miljön. Modellen visar också på en indelning efter ålder. Se bild nedan.

A-kategorin kännetecknas av äldre kriminella med förankring i lokalsamhället. De behöver nödvändigtvis inte bo kvar i området men har en strategisk förmåga att utveckla och möjliggöra den lokala kriminella miljön framåt. Genom sitt kontaktnät utanför det geografiska området och förmåga att förse och avsätta kriminella varor och tjänster på den lokala kriminella marknaden i boendemiljön har de en viktig funktion. A-kategorin är den till antalet minsta kategorin.

Individerna i **B-kategorin** hanterar, bevakar och utför mycket av den kriminella och vinstgivande verksamheten. Den här gruppen står för mycket av brottsligheten och i synnerhet våldet.

A- och B-kategorin utgörs oftast av individer som är brottsaktiva och av högt intresse för polisen att arbeta mot. Riktat mot dessa kategorier har staden ett uppdrag att exempelvis erbjuda stöd och hjälp genom en exitprocess, vid myndighetsgemensamma insatser för att motverka osund konkurrens, vid bedömning och beslut om att inte bevilja föreningsbidrag till organisationer med koppling till kriminalitet samt gällande lokaluthyrning till individer eller föreningar med koppling till organiserad brottslighet.

C-kategorin, som främst utgörs av ungdomar med ett utåtagerande beteende, kopierar de äldre kriminellas beteende. De påverkar bostadsområdet negativt genom att stöka och ställa till med besvär för de boende. De här individerna har en stor påverkan på bostadsområden eftersom de är framträdande på gator och torg i området.

D-kategorin är barn som rör sig ute i boendemiljön bland äldre ungdomar i området. De äldre ungdomarna ingår i varierande utsträckning i den kriminella miljön. Särskilt barn med problem eller riskfaktorer för normbrytande beteende riskerar när de blir äldre att ägna sig åt tydligare normbrytande kriminellt beteende. Gruppen är sårbar och riskerar att på sikt dras djupare in i den kriminella miljön, eftersom de lever och verkar i samma sociala kontext. De här barnen kan sägas utgöra rekryteringsbasen för de kriminella

nätverken. Det är särskilt viktigt med tidiga, intensiva och samordnade insatser till dessa individer för att motverka djupare inblandning i organiserad brottslighet på sikt.

Om arbetet högst upp i cylindern framför allt präglas av en repressiv inriktning med fokus på polisens arbete är arbetet längst ner i huvudsak en uppgift för kommunen att arbeta med eftersom det är där det förebyggande arbetet ska göras.

I handlingsplanens insatser framgår vilken kategori av modellens målgrupper som står i fokus för insatsen.

Kunskapscentrum mot organiserad brottslighet

Kommunstyrelsen beslutade 2008 att inrätta ett kunskapscentrum mot gängkriminalitet, organiserad brottslighet och otillåten påverkan (se bilaga 2). Det yttersta målet är att stödja och värna det demokratiska samhällssystemet med utgångspunkt från en bred myndighetssamverkan. Samverkande myndigheter är Skatteverket, Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Arbetsförmedlingen, Kronofogden, Försäkringskassan, Länsstyrelsen, Kriminalvården, Tullverket, Polismyndigheten, Västra Götalandsregionen och Säkerhetspolisen samt Göteborgs Stad. Kunskapscentrums uppdrag är att ta initiativ till, stödja och driva nätverk och samarbetsprojekt som ska leda till konkreta åtgärder mot gängkriminalitet, organiserad brottslighet, våldsbejakande extremism och otillåten påverkan. Kunskapscentrum ska arbeta långsiktigt och strukturellt genom att försvåra för kriminell verksamhet och otillåten påverkan. Kunskapscentrum mot organiserad brottslighet är organiserat under kommunstyrelsen och leds av stadsledningskontoret.

Planens mål

Handlingsplanen ska bidra till att nå målet att Göteborgs Stad ska stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utveckling av parallella samhällen på lång sikt. På kortare sikt, fram till år 2026 är målet med handlingsplanen att antalet individer i kriminella gäng och nyrekrytering till kriminella nätverk minskar och att förekomsten av parallella samhällen minskar.

Flera styrande dokument – samma mål

En teoretisk utgångspunkt i det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet är en uppdelning utifrån preventionsnivåer. Det handlar om generella, selektiva och indikerade åtgärder. Generella åtgärder riktar sig till alla invånare och platser där de bor, verkar och som de besöker. Selektiva åtgärder fokuseras till riskgrupper, individer eller särskilt brottsdrabbade platser och indikerade åtgärder till dem som har begått eller drabbats av brott tidigare. Insatserna som staden ska utföra för att minska brottsligheten och öka tryggheten behöver rikta sig mot alla nivåer i preventionstriangeln. Andra styrande dokument inom området fokuserar på flera eller andra nivåer. Exempel på närallgiggande program och planer och deras förhållande till insatserna framgår av bilden på preventionspyramiden i bilaga 3.

Göteborgs Stads handlingsplan för att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen, fokuserar på insatser som återfinns bland selektiva

och indikerade åtgärder även om några insatser är kopplade till stadens främjande arbete och generella åtgärder.

Arbetet med de främjande insatserna och de generella åtgärderna, som omhändertas i framför allt program och plan för en jämlik stad och handlingsplanen för att inga områden ska vara utsatta 2025, kan ses som en grund för att stoppa utvecklingen av parallella samhällsstrukturer. Idag finns emellertid gängkriminalitet i Göteborg som genom sin närvaro och påverkan på lokalsamhället upprätthåller parallella samhällsstrukturer. Att fokusera på selektiva- och indikerade åtgärder för gruppen som ingår i kriminella nätverk och de som finns i riskzonen för kriminalitet, kan således ha en positiv påverkan på att stoppa de parallella samhällsstrukturerna. En del åtgärder kommer att ge effekt tidigt, medan andra åtgärder förväntas ge resultat först på längre sikt.

Planen

Fokusområden och insatser

Handlingsplanen utgår från fyra fokusområden med tillhörande insatser som tillsammans visar vad stadens nämnder och styrelser ska prioritera för att stoppa gängkriminalitet, nyrekrytering och utveckling av parallella samhällen.

- Tidiga och förebyggande insatser
- Insatser riktade till målgruppen som är gängkriminell eller riskerar att rekryteras till kriminalitet.
- Ett samordnat arbete med helhetsperspektiv för att stoppa gängkriminalitet och nyrekrytering till kriminella nätverk.
- Kunskapsbaserat arbete och välgrundad kompetens.

Insatserna nedan utgår från ett eller flera av de ovan beskrivna fokusområdena men knyter ibland an till fler fokusområden än just det de har kategoriserats under.

Fokusområde 1: Tidiga och förebyggande insatser

Tidiga och förebyggande insatser för att motverka rekrytering till kriminella gäng och utvecklingen av parallella samhällsstrukturer är en av många arbetssätt som staden använder sig av för att öka tryggheten och minska brottsligheten

För Göteborgs stad är arbetet med att förhindra att barn och unga rekryteras till kriminella gäng prioriterat. En prioritering ska göra att färre barn och unga kan fylla på de kriminella gängen när fler kriminella fängslas eller lämnar sin kriminalitet.

Insatserna i fokusområdet syftar till att tidigt bryta riskbeteenden som kan leda till utveckling av kriminalitet och andra normbrytande beteenden. Fokus är på att stärka de skyddsfaktorer som ökar barns, ungas och deras familjers förmågor samt kraft att stå emot negativ påverkan. Ibland kan omfattande och tidskrävande insatser vara nödvändiga för att bryta en begynnande negativ utveckling.

Rekryteringen av barn och unga till kriminella gäng har ökat och tendensen är att rekryteringen kryper allt längre ner i åldrarna. Längre har det saknats beprövade metoder och modeller för området. Kunskapsläget i landet förbättras stadigt och Socialstyrelsen har nu publicerat kunskapsunderlag. Socialnämnderna ska, utöver ett utvecklat föräldrastöd, utarbeta en gemensam rutin för att genom tidiga insatser motverka utveckling av kriminalitet hos barn och unga. En gemensam rutin stärker likabehandlingen i staden.

Västra Götalandsregionen (VGR) och Göteborgs Stad har genom avtal kommit överens om att varje barn och varje familj i Göteborg ska mötas utifrån ett familjecentrerat arbetssätt (FCA). Det innebär att insatser för barn och unga tar sin utgångspunkt i hela familjen, eller den blivande familjen, och deras levnadsvillkor.

Insats 1:1 Förstärkt föräldraskapsstöd

I Göteborgs stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program lyfts vårdnadshavares och familjers betydelse fram som en viktig faktor.

Ett föräldraskapsprogram för vårdnadshavare som har barn där det finns oro för utveckling av ett normbrytande beteende ska införas. Programmet ska riktas till vårdnadshavare till barn under 13 år och vid behov för vårdnadshavare med äldre barn. Befintliga föräldraskapsprogram i Göteborg ska tillvaratas, utvecklas och vid behov utökas så att stödet utformas utifrån behoven hos målgruppen. Avsikten är att stärka rollen, få kunskap om sina rättigheter och skyldigheter som vårdnadshavare, kunskap om risk och skyddsfaktorer samt bli mindre beroende av omgivningens påtryckningar och åsikter. Föräldraskapsprogrammet ska innefatta värdegrundsfrågor såsom demokrati, jämställdhet och tolerans samt förtydliga socialtjänstens, förskolans och skolans uppdrag.

Socialstyrelsens rekommendationer samt Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöds handlingsplan för brottsförebyggande föräldraskapsstöd ska vara styrande. Stödet ska vara utformat för att stärka föräldrars förmåga att motverka risken att deras barn kan rekryteras till gängkriminalitet.

För att bredda rekrytering av vårdnadshavare aktuella för föräldraskapsprogram ska samverkan med civilsamhället ske. Avsikten med samverkan är att kunna informera fler föräldrar om pågående föräldraskapsprogram och nytta med dem.

Föräldraskapsprogrammet för vårdnadshavare ska vara en resurs för förskolor och skolor, oavsett driftsform, vars föräldrar har behov av stöd i sitt föräldraskap. För att möjliggöra deltagande bör programmet göras tillgängligt, vara möjligt att tillgodogöra sig utifrån föräldrars livssituation, deras barns och ungdomars specifika behov av stöd samt finnas tillgänglig på kvällar och helger.

Det stärkta föräldraskapsstödet ska vara kopplat till insats 1:2, 2:3 och 2:4 i denna plan.

Insats 1:1	Förstärkt föräldraskapsstöd
Förväntat resultat	Ökad kapacitet hos vårdnadshavare att stödja sina barn och ungdomar
Målgrupp	Alla vårdnadshavare med barn under 13 år där det finns oro för utveckling av ett normbrytande beteende

Samordningsansvar	Socialnämnderna Centrum och Nordost för framtagande, samordning och utveckling av utbildningar
Ansvar	Socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst samordnar berörda nämnder och styrelser inom sitt stadsområde

Insats 1:2 Förstärk och vidareutveckla det områdesbaserade arbetet

I tidigare kartläggning om av insatser, metoder och arbetssätt i skolans och socialtjänstens arbete med unga som befinner sig i eller är i riskzon för gängkriminalitet¹ beskrivs bland annat ett antal insatser och arbetssätt som tar sin utgångspunkt i närområdet och dess invånares behov. Samverkansteamet i Hjällbo och familjebehandlare stationerade på skolor är exempel på insatser som utgår från lokalområdet och där behandlarna arbetar på uppdrag av ungdomen och dennes familj. Fältarbetare finns där ungdomar finns och kan göra insatser för att tidigt upptäcka de som är i riskzonen för en ogynnsam utveckling. Även skola som arena, arbetssättet Bygga broar och kulturtolkar, familjecentraler och familjedialoger är exempel på områdesbaserade arbetssätt som kan visa vägar för att arbeta med familjer i områden där tilltron till myndigheter är särskilt låg. Det finns också flera exempel i staden där civilsamhällets aktörer arbetar med olika insatser som kan öka tilliten till myndigheterna. I samverkan med föreningar och kulturtolkar finns möjligheter för staden att sprida kunskap om vad socialtjänsten och andra myndigheter gör och vilket stöd där finns att få.

Det finns också behov av att koppla den myndighetsutövande delen av socialtjänsten närmare de delar av socialtjänsten som arbetar ute i området. Genom att vistats bland barn och ungdomar och deras familjer i närområdet ökar förståelsen för ungdomarnas livsvillkor och den komplexa situation som råder. Genom att lära känna ungdomen på dess egna arenor ges möjligheter att bygga en annan relation mellan socialsekreterare och ungdom vilket kan skapa förutsättningar för tidiga och förebyggande insatser.

Varje socialnämnd ska göra en analys om vilka insatser och arbetsmetoder som behöver utvecklas inom respektive stadsområde för att förstärka och vidareutveckla det områdesbaserade arbetet. Förskolenämnden, grundskolenämnden, nämnden för Funktionsstöd, Framtidskoncernen, idrotts- och föreningsnämnden och kulturnämnden ska utifrån sina verksamhetsområden bidra i socialnämndernas arbete.

Insats 1:2	Förstärk och vidareutveckla det områdesbaserade arbetet
Förväntat resultat	Förbättrad livssituation för barnen och deras föräldrar genom lokalt anpassade förbyggande insatser
Målgrupp	Barn och unga och deras familjer i riskzon för normbrytande beteende och kriminalitet

¹ KS 2022-04-27 § 364 Redovisning av uppdrag till stadsledningskontoret att i samverkan med de fyra socialnämnderna, grundskolenämnden, polisen och Statens institutionsstyrelse (SiS) utreda metoder, åtgärder och insatser som används i stadens arbete med unga som befinner sig i eller riskerar att dras in i gängkriminella sammanhang, vilka brister och förbättringsområden som finns, samt hur sådana brister kan förhindras i framtiden, dnr 1062/21

Ansvar	Socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst samordnar berörda nämnder och styrelser inom sitt stadsområde
--------	--

1:3 Utredda möjligheten att öka den ideella sektorns engagemang för att motverka rekrytering till gängkriminalitet och utifrån det genomföra en pilot.

Barn och unga kan, när oro och risk finns för att utveckla ett normbrytande beteende, vara i behov av stöd. Stödbehov finns även hos de barn och unga som börjat bryta mot normer. Ett främjande och förebyggande stöd som syftar till att stärka de befintliga frisk- och skyddsfaktorer som den unga och dennes familj redan har.

Genom att förbättra möjligheten att engagera den ideella sektorn kan nya former av stöd till barn och unga som riskerar att rekryteras till gängkriminalitet skapas. Det kan även leda till att nya samarbetsformer mellan Göteborgs Stad och den ideella sektorn utvecklas.

De aktörer inom ideell sektor som vill bidra i arbetet ska dela stadens demokratiska värderingar. Göteborgs stads riktlinjer för föreningsbidrag till civilsamhället bör vara styrande.

Stadens bidrag till föreningar och organisationer samt socialnämndens möjligheter att utse kontaktpersoner är exempel på befintliga möjligheter som kan utvecklas ytterligare för att öka omfattningen av engagemanget hos den ideella sektorn. Sociala utfallskontrakt provas exempelvis i Stockholms stad. Ett ökat engagemang hos den ideella sektorn kan därutöver leda till att nya fritidsintressen och sammanhang utvecklas hos barn och unga.

Insatsen har koppling till insats 1:4 i denna plan

Insats 1:3	Utredda möjligheter för ideell sektor att vara del i arbetet med att motverka rekrytering till gängkriminalitet
Förväntat resultat	Ett utvecklat stöd för barn/unga med normbrytande beteende och deras familjer
Målgrupp	Familjer och deras barn som har behov av ett omfattande stöd för att stärka skyddsfaktorer samt öka möjligheten till fritidsaktiviteter.
Ansvar	Socialnämnden Sydväst, Idrotts- och föreningsnämnden

Insats 1:4 Genomföra analysarbete gällande verksamhetens inriktning och omfattning för att motverka rekrytering av barn/unga till kriminella nätverk

Av stadsledningskontorets rapport om socialtjänstens och skolans arbete med unga i eller i riskzon för gängkriminalitet framgår att det finns behov av att genomföra ett analysarbete gällande verksamhetens inriktning och omfattning². Av den kartläggning av

² KS 2022-04-27 § 364 Redovisning av uppdrag till stadsledningskontoret att i samverkan med de fyra socialnämnderna, grundskolenämnden, polisen och Statens institutionsstyrelse (SiS) utreda metoder, åtgärder och insatser som används i stadens arbete med unga som befinner sig i eller riskerar att dras in i gängkriminella sammanhang, vilka brister och förbättringsområden som finns, samt hur sådana brister kan förhindras i framtiden, dnr 1062/21

insatser, metoder och arbetssätt som genomfördes i detta ärende framgår att verksamheterna bedriver arbete inom samtliga preventionsnivåer. Det är dock inte möjligt att bedöma om insatserna möter målgruppens samtliga behov eller om verksamheten bedrivs i tillräcklig omfattning då systematiserad kunskap om målgruppen inte finns tillgänglig. Kunskap finns lokalt men behöver tydliggöras och systematiseras. För att kartlägga målgruppens omfattning och behov föreslås i insats 4:1 att cylindermodellen ska användas.

Utifrån resultatet av arbetet ska en analys göras om såväl vilka insatser och arbetsmetoder som behövs som hur stor kapacitet som krävs inom respektive område. Ur detta arbete ska i ett nästa steg en stadengemensam grundnivå av metoder fastställas. En överenskommen grundnivå av gemensamma metoder möjliggör ett uthålligt, långsiktigt arbetssätt samt ett förbättrat utvärderings och utvecklingsarbete. Det möjliggör att barn och unga kan få samma stöd oavsett var man bor i Göteborg. En gemensam grundnivå möjliggör också en kvalitetssäkrad kompetensutveckling för nya och erfarna medarbetare.

Insatsen är kopplad till insatserna 2:3, 2:4, 4:1, 4:2 och 4:4 i denna plan.

Insats 1:4	Genomföra analysarbete gällande verksamhetens inriktning och omfattning för att motverka rekrytering av barn/unga till kriminella nätverk
Förväntat resultat	Ett utvecklat intensivt stöd för barn/unga och deras familjer
Målgrupp	Familjer och deras barn som har behov av ett hållbart långsiktigt stöd av god kvalitet för att stärka skyddsfaktorer
Ansvar	Socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst

1:5 Socialnämnderna ska utarbeta en gemensam rutin för att genom tidiga insatser motverka utveckling av kriminalitet hos barn och unga.

Kriminalitet hos barn och unga och i förlängningen rekryteringen av dem till kriminella gäng har en påverkan på tryggheten i Göteborg. För Göteborgs stad är arbetet med att förhindra barn och ungas rekrytering till kriminella gäng prioriterat. En prioritering ska förhindra att barn och unga rekryteras till de kriminella gängen när fler fångslas eller lämnar sin kriminalitet.

En gemensam rutin behöver förtydliga hur socialnämnderna i sin arbetsfördelning tydligt prioriterar i det dagliga arbetet när en anmälning/orosanmälning gällande barn och ungdom med koppling till kriminalitet inkommer till nämnden. En prioritering innebär en snabb kontakt för att tillmötesgå det behov av hjälp och stöd som kan uppstå i en familj när de har kontaktats av exempelvis polis för att ens barn begått en brottslig handling. Rutinen bör omfatta risk för hedersrelaterad problematik, tillhörighet till parallella samhällen och våldsbejakande extremism. Detta då tillhörigheterna kan vara många samt att gränserna mellan dem är flytande och överlappande.

När hjälpbehovet är som störst är motivationen till förändring stort och det kan mötas genom ett erbjudande om hjälp och stöd, för barnet/ungdomen och dess vårdnadshavare redan vid den första kontakten. I arbetet ska även flickors kriminalitet uppmärksammas.

Socialnämnderna ska tillse att de medarbetare som möter barn och unga samt deras familjer, där det finns oro för en kriminell utveckling, ska ha särskild kompetens och erfarenhet av ett sådant arbete.

Insats 1:5 ska vara kopplad till insats, 1:4, 2:3, 2:4 och 4:4 i denna plan.

Insats 1:5	1:5 Socialnämnderna ska utarbeta en gemensam rutin för att genom tidiga insatser motverka utveckling av kriminalitet hos barn och unga.
Förväntat resultat	En minskad rekrytering till gängkriminalitet
Målgrupp	Barn, unga som har kopplingar till kriminalitet och deras familjer
Samordningsansvar	Socialnämnd Nordost
Ansvar	Socialnämnderna Centrum, Hisingen, och Sydväst

Fokusområde 2: Insatser riktade till målgruppen som är gängkriminell eller riskerar att rekryteras till kriminalitet

I Göteborgs stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program finns flera strategier som är inriktade på målgruppen gängkriminella och de som riskerar att rekryteras till kriminalitet. I programmet framgår även att det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet ska ske utifrån kunskapsbaserade lägesbilder.

Brottsutsatta, otrygga platser och områden utgör ett hot mot de mänskliga rättigheterna, barnkonventionen och demokratins grundvalar. Dessa platser riskerar att den enskilde individen inte får de rättigheter som hen har rätt till.

Barn och unga drabbas på flera olika sätt av kriminella nätverk och organiserad brottslighet. Inget barn ska behöva vara rädd för kriminella gäng, att bli skjuten eller riskera att rekryteras in i ett kriminellt nätverk. Genomförda skjutningar och sprängningar har resulterat i både skadade och dödsoffer, och forskningsmässigt har man också kunnat påvisa en ökad otrygghet hos invånarna efter en skjutning. De kriminella nätverken bidrar också till att upprätthålla de parallella samhällsstrukturerna som finns i Göteborgs Stad

Göteborgs Stad har möjlighet att påverka barns uppväxtvillkor genom exempelvis förskola, skola, socialtjänst, kultur och fritid samt goda livsmiljöer. Staden kan genom sina insatser minska risken för att barn och unga rekryteras in i kriminella nätverk, därutöver har staden också möjlighet att bidra till att stoppa organiserad brottslighet genom myndighetsgemensamma insatser.

Insatserna i fokusområdet innebär även ett utökat stöd till stadens förskolor och grundskolor genom att stödja de barn, ungdomar och deras föräldrar som har extra behov. Stödet syftar till ökad måluppfyllelse i skolan för barn och ungdomar, vilket är en skyddsfaktor för att minska risken för att rekryteras till gängkriminalitet.

Insatserna i fokusområdet syftar till ett ökat fokus på dessa målgrupper för att stoppa våldet och nyrekrytering till kriminella nätverk. Göteborgs Stad arbetar brett med individer, barn/unga som vuxna, som behöver stöd och hjälp att inte dras in djupare i kriminalitet eller ta sig ur gängkriminalitet genom verksamheter som SSPF, SIG och samlad avhopparverksamhet (SAV). SSPF bedrivs i samtliga stadsområden medan SIG

saknas i två av stadsområdena. Det är angeläget att det finns ett enhetligt och strukturerat arbetssätt inom staden gentemot målgruppen. För att ett arbete mot målgruppen ska ge önskad effekt är det viktigt att det stöd som erbjuds individerna i gruppen är likvärdigt oavsett var i kommunen de bor eller verkar.

Insats 2:1: Införa och utveckla sociala insatsgrupper (SIG) i samtliga stadsområden

Sociala insatsgrupper (SIG) är en metod för samverkan mellan socialtjänst, skola och polis för att hjälpa unga vuxna mellan 18–25 år att sluta att begå brott. De sociala insatsgrupperna arbetar uppsökande och motiverande i sin utförandeverksamhet. Metoden utgår från samverkan på individnivå med regelbundna möten där berörda myndigheter och individen deltar under socialtjänstens ledning. Samverkan på individnivå görs möjlig genom ett samtycke från individen. Det krävs också att varje samverkanspart vill samarbeta och delta för att få effekt i frågorna samt att alla individer i dessa målgrupper, oavsett hemvist, får likvärdigt stöd. För att utgöra ett adekvat stöd till målgruppen behöver samverkan mellan sociala insatsgrupper och socialtjänstens myndighetsutövande enheter utvecklas.

Insats 2:1	Införa och utveckla sociala insatsgrupper (SIG) i samtliga stadsområden
Förväntat resultat	Jämlikt stöd för målgruppen unga vuxna i riskzon för kriminalitet samt i kriminalitet.
Målgrupp	Cylindermodellens kategori B och C
Samordningsansvar	Socialnämnd Centrum för att samordna likvärdig utveckling av SIG
Ansvar	Socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst

Insats 2:2 Implementera GVI för att minska det grova våldet

Metoden Group Violence Intervention, GVI, syftar till att minska det grova våldet som utförs av individer som i sin tur är kopplade till gäng av olika slag.

En central utgångspunkt för strategin är att majoriteten av det grova våldet i ett samhälle kan kopplas till ett fåtal individer. För att minska våldet ska samhället rikta sina resurser mot dessa individer och de grupper som de tillhör. Våldet och de underliggande konflikterna kommer inte att upphöra bara för att en enskild individ blir frihetsberövad efter exempelvis en skjutning. I stället måste insatser påverka hela gruppen för att få effekter på längre sikt. Metoden innebär en tät samverkan mellan Polismyndigheten, Kriminalvården och Staden där man gemensamt kommunicerar att grovt våld inte tolereras, att våldet kommer att mötas av sanktioner men även att det finns stöd att få för de som väljer att sluta med det grova våldet. Metoden förutsätter att kommunen har ett utvecklat avhopparstöd.

Kommunfullmäktige har beslutat att starta ett projekt enligt metoden GVI med lokala anpassningar i samtliga stadsområden. Metoden som insats är fokuserad på de kriminella grupper som står för det grävsta våldet vilket ökar möjligheten att våldet, samt rekryteringen till dessa grupperingar, minskar.

Insats 2:2	Implementera GVI för att minska det grova våldet
Förväntat resultat	Minskat skjutvapenvåld i gängmiljön och ett ökat antal exitprocesser
Målgrupp	Cylindermodellens kategori B
Samordningsansvar	Socialnämnd Centrum
Ansvar	Socialnämnderna Hisingen, Nordost och Sydväst

Insats 2:3 Inrätta fyra sociala förskoleteam

Förskolenämnden ska inrätta fyra sociala förskoleteam, ett i varje utbildningsområde. Varje team ska innehålla kompetens om barn där det finns oro för en utveckling av normbrytande beteende och det stöd som deras föräldrar kan behöva.

De sociala förskoleteamen ska närvara vid förskolor för att stödja enskilda barn och deras föräldrar men även föräldragrupper. Avsikten med teamen är att skapa förutsättningar för att barn ska nå de pedagogiska målen och få ett tryggt socialt nätverk. Genom att de sociala förskoleteamen, förskolans barnhälsoteam, och respektive förskola samverkar kring barnen och deras familjer stärks det förebyggande och främjande arbetet. ~~Detta~~ Avsikten är att minska risken för skolmisslyckande, psykisk ohälsa och utanförskap. Genom en långsiktighet och kontinuerlig närvaro av förskoleteamen främjas tillitsfulla relationer mellan förskola och vårdnadshavare.

Förskolans barnhälsoteam, som stärker förskolornas pedagogiska kvalitet genom att stödja pedagoger och övrig personal ska fortsätta stödja rektorsteam. Teamens olika uppdrag ska vara kompletterande och de ska ha ett nära samarbete. Befintliga tidiga insatser i samverkan kring barn och familj, ex. att stärka föräldrar i sin föräldraroll och att verka för ett jämställt föräldraskap, utifrån de generella arenorna familjecentral och familjecentralsliknande verksamheter, ska fortsätta.

Förskolenämndens pågående arbete med att fler av stadens barn ska gå i förskolan samt ökad närvaro i förskolan ska stödjas av de sociala förskoleteamen. Teamet ska stödja förskolorna med att förbättra och utveckla kontakten med vårdnadshavare samt vara stöd till förskolornas rektorer och arbetslag.

Föräldrars delaktighet i samhället har en påverkan på förskolans uppdrag. De sociala förskoleteamen ska främja och motivera de föräldrar som har behov till deltagande i föräldraskapsprogram i enlighet med insats 1:1 i denna plan, men även främja och motivera vårdnadshavare till ökad språk- och arbetsmarknadskompetens där det behövs.

De sociala förskoleteamen ska, vid identifierade behov, tillsammans med socialtjänstens ökade kontinuerliga närvaro i skolan utgöra ett förstärkt stöd i övergången mellan förskola och skola. En positiv övergång ger förutsättningar för en god påverkan på barnets upplevelse av den första tiden i skolan.

I uppdraget ingår att utreda möjligheten om förskoleteamens arbete även ska omfatta förskolor med andra driftsformer.

Insatsen är kopplad till insatserna 1:2 och 1:4 i denna plan.

Insats 2:3	Utveckla fyra sociala förskoleteam
Förväntat resultat	Fler barn klarar de pedagogiska målen och har goda uppväxtvillkor
Målgrupp	Alla barn i förskolan och deras föräldrar
Ansvar	Förskolenämnden

INSATS 2:4 Öka socialförvaltningarnas kontinuerliga närvaro och arbete vid skolor med särskilda behov för att på plats arbeta med de som riskerar att rekryteras till kriminalitet eller redan är gängkriminella

Skolan är ofta första kontakten när en elev har problem. Lärartid läggs på att följa upp frånvaro, kontakta föräldrar, ha möte med elev och föräldrar, lösa konflikter, hantera hot, följa upp och kontakta socialtjänsten. Problem kan finnas på alla skolor, men särskilt i utsatta områden finns skolor som hanterar problem som har sitt ursprung i sociala utmaningar och gängkriminalitet. De ökade insatserna på det sociala området är viktiga för att skolans pedagogiska uppdrag inte ska riskeras. De föreslagna åtgärderna ska stärka lärarnas förutsättningar att vara just lärare.

Socialförvaltningarnas kontinuerliga närvaro ska främst genomföras på de skolor som, utifrån socioekonomiska faktorer, bedömt ha särskilda behov och primärt ske under skoldagen vilket inkluderar fritidsverksamhet. Ett förstärkt stöd till dessa skolor ska ses som en insats för att hindra nyrekrytering till gängkriminalitet, stoppa droganvändning och motverka hedersförtryck. Insatsen ska även stärka skyddsfaktorer hos eleverna. Arbetet ska ske med såväl klasser som med enskilda individer, liksom med föräldrar och grupper av föräldrar. I perspektivet av ett förebyggande arbete är lågstadie- och mellanstadieskolor särskilt prioriterade.

Socialförvaltningarnas närvaro ska variera utifrån det behov av stöd som är nödvändigt för att kunna motverka rekrytering till gängkriminalitet. Närvaron ska komplettera och vara en integrerad del av pågående arbete såsom SSPF, skolan som arena, lights-on och andra lokala samarbetsprojekt. Skolans nuvarande främjande och förebyggande arbete kan kompletteras och få bättre effekt genom en ökad närvaro av socialtjänstpersonal i skolan. En ansvarsfördelning mellan skolans befintliga arbete och socialtjänstens kontinuerliga närvaro är nödvändig.

Arbetet i skolan med att motverka rekrytering till gängkriminalitet behöver bygga på långsiktiga överenskommelser.

Socialtjänstens ökade kontinuerliga närvaro ska, vid identifierade behov, tillsammans med de sociala förskoleteamen, förstärka stödet i övergången mellan förskola och skola. En positiv övergång har en positiv påverkan på den första tiden i skolan.

Socialförvaltningarnas ökade närvaro vid skolor ska organiseras av respektive socialnämnd. Ledning av arbetet ska ske i samverkan med grundskolenämnden.

Insatsen är kopplad till insatserna 1:2 och 1:4 i denna plan.

Insats 2:4	Öka socialförvaltningarnas kontinuerliga närvaro och arbete vid skolor med särskilda behov för att på plats arbeta med de som riskerar att rekryteras till kriminalitet eller redan är gängkriminella
Förväntat resultat	Öka antalet elever som klarar kunskapsmålen samt öka elevers trygghet i skolan samt vägen till och från.
Målgrupp	Elever som riskerar att rekryteras till kriminalitet eller redan är gängkriminella
Ansvar	Socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, grundskolenämnden

Fokusområde 3: Ett samordnat arbete med helhetsperspektiv

Frågan kring att stoppa gängkriminalitet och nyrekrytering är komplex. Ingen enskild förvaltning eller bolag kan därför på egen hand hantera frågorna. För detta krävs delaktighet och samverkan inom staden tillsammans med andra samhällsaktörer. Samverkan möjliggör att olika kompetenser, erfarenheter och resurser kan föras samman kring ett gemensamt fokus.

Forskning visar att samsyn och gemensamma utgångspunkter i arbetet är viktigt för att samverkan ska fungera. Olika professioner har olika synsätt och förutsättningar för sitt arbete. Forskningen om samverkan i det brottsförebyggande arbetet indikerar att en viktig faktor för en bra samverkan är att de ingående aktörerna har goda kunskaper om varandras uppgifter och roller.

I Göteborgs stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program finns två strategier för samverkan, strategier 2:1 och 2:2. Dels ska Göteborgs Stad ta initiativ och aktivt delta i såväl internt som externt initierade trygghetsskapande och brottsförebyggande insatser och åtgärder. Dels ska staden kontinuerligt utveckla nya strukturer och överenskommelser för samverkan internt samt lokalt, regionalt, nationellt och internationellt. Samverkan ska motverka osäker verksamhet och osund konkurrens och skapa likhet inför lagen. Därutöver ska Göteborgs Stad medverka till att stärka delaktigheten och utvecklingskraften i civilsamhället gällande trygghetsskapande och brottsförebyggande insatser och initiativ.

Ett helhetsperspektiv och tvärsektoriellt arbete med målsättning att stoppa nyrekrytering och gängkriminalitet kan skapas genom samverkan mellan verksamheter i Göteborgs Stad, och mellan staden och externa aktörer.

Insats 3:1 Stärka samordningen av det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet centralt och lokalt

I Göteborgs Stad finns flera samverkansforum som syftar eller kan kopplas till att stoppa nyrekrytering till kriminella nätverk och gängkriminalitet, som i sin tur kan stoppa upprätthållandet av parallella samhällsstrukturer. Genom överenskommelsen mellan staden och Polismyndigheten gällande trygg i-arbetet finns samverkansforum på olika nivåer. Inom ramen för nätverket som Kunskapscentrum mot organiserad brottslighet

driver finns fler samverkansforum och projekt. Samverkan sker också mellan förvaltningar, stadens bolag och civilsamhället.

Socialtjänstens arbete med barn, ungdomar och vuxna enligt tidigare insatser ska vara del av den stärkta samordningen av det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet lokalt.

Det är angeläget att ovan nämnda samverkansforum sätts in i ett sammanhang för att få en samlad bild över vad som genomförs och för att säkerställa kvalitet och effektivitet i arbetet.

Kommunstyrelsen ansvarar, genom stadsledningskontoret, för att ta fram centrala lägesbilder, samordna Trygghetsrådet och nätverket inom Kunskapscentrum mot organiserad brottslighet. Genom dessa uppdrag skapas en helhetsbild över stadens arbete kring frågor som rör det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet samt organiserad brottslighet.

För att bilden ska bli så adekvat som möjligt, både lokalt och centralt, är det av betydelse att det finns en tydlig samverkan med en motsvarande lokal utpekad samordningsfunktion inom varje socialnämnd. Den lokala samordningen bör inkludera säkerhet, trygghet, lokal samhällsutveckling men också mer specifika frågor som exempelvis våldsbejakande extremism och gängkriminalitet. Det behöver säkerställas att samverkan mellan nämnder som utför uppdrag över hela staden fungerar inom stadens stadsområden. På så vis kan kvaliteten höjas på såväl de lokala som de centrala lägesbilderna vilket möjliggör förbättrade beslutsunderlag och mer riktade och effektiva åtgärder kan genomföras.

Insats 3:1	Stärka samordningen av det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet centralt och lokalt
Förväntat resultat	En helhetsbild som skapar bättre styrning och mer adekvata insatser och åtgärder.
Målgrupp	Samtliga kategorier i cylindermodellen
Samordningsansvar	Kommunstyrelsen
Ansvar	Kommunstyrelsen, socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst för respektive stadsområde

Insats 3:2 Säkerställa att samtliga berörda nämnder och styrelser deltar i myndighetsgemensamma insatser mot organiserad brottslighet

Varje berörd nämnd och styrelse ska säkerställa delaktighet i myndighetsgemensamma insatser mot organiserad brottslighet. Genom avsiktsförklaringen mellan Göteborgs Stad och andra myndigheter mot den organiserade brottsligheten (bilaga 2), ska parterna ta initiativ till, stödja och driva nätverk och samarbetsprojekt som ska leda till konkreta åtgärder mot gängkriminalitet, organiserad brottslighet, våldsbejakande extremism och otillåten påverkan. Kunskapscentrum mot organiserad brottslighet sammankallar till styrgruppsmöte och kontaktpersonsmöte för samverkande myndigheter samt sammankallar stadens berörda förvaltningar och bolag för de myndighetsgemensamma insatser som ska genomföras. Utöver detta sker lokala myndighetsgemensamma insatser. De olika samverkansinsatserna ska stärka varandra för att motverka organiserad brottslighet.

Insats 3:2	Säkerställa att samtliga berörda nämnder och styrelser deltar i myndighetsgemensamma insatser mot organiserad brottslighet
Förväntat resultat	Motverka oseriös verksamhet, osund konkurrens och skapa likhet inför lagen
Målgrupp	Cylindermodellens kategori A och B
Samordningsansvar	Kommunstyrelsen
Ansvar	Samtliga nämnder och styrelser i Göteborgs Stad.

Fokusområde 4: Kunskapsbaserat arbete och välgrundad kompetens

Kunskapsbaserat arbete och välgrundad kompetens handlar om att stadens arbete och insatser ska genomföras systematiskt och strukturerat mot nyrekrytering, gängkriminalitet och utveckling av parallella samhällsstrukturer. Insatser och beslut ska, så långt det är möjligt, grunda sig på beprövade, utvärderade metoder eller på brottsproblemets omfattning, struktur och utveckling. Forskning om effekten av olika brottsförebyggande metoder är begränsad och i vissa fall saknas vetenskaplig kunskap. Valet av åtgärder får därför ibland bygga på kunskapsbaserade överväganden, där en bedömning av hur väl åtgärderna kan tänkas påverka brottsligheten behöver göras. I efterhand ska arbetet följas upp för att kontrollera resultaten.

För att kunna arbeta kunskapsbaserat krävs, förutom tillgång till forskning, systematiska underlag i form av likartade och fördjupade lägesbilder, kunskapshöjande insatser och metodstöd för att hantera de olika utmaningar som finns i arbetet mot gängkriminalitet och nyrekrytering av individer i riskzon. Det kan handla om allt från vägledning för att utveckla välfungerande samverkan, fördjupade lägesbilder över narkotikabruket till konkreta checklistor för att identifiera de egna verktygen för att stoppa nyrekrytering och gängkriminalitet.

Identifiering av gemensamma verktygslådor för att bekämpa organiserad brottslighet lyfts i EU:s strategi för att bekämpa organiserad brottslighet. I Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program, finns två strategier som syftar till kunskap och välgrundad kompetens. Insatserna inom fokusområdet syftar till att konkretisera strategierna samt till att stadens nämnder och styrelser ska ha kunskap om vilka verktyg de har för att bidra till att gängkriminalitet och nyrekrytering stoppas. Detta kan i sin tur motverka utvecklingen av parallella samhällsstrukturer.

Insats 4:1 Utveckla och förstärka kartläggningsarbetet med stöd av cylindermodellen

Det är i dagsläget inte möjligt att utifrån tillgänglig statistik och data få tillräcklig kunskap om hur många individer som bedöms finnas i eller i riskzon för gängkriminalitet eller vilka behov dessa individer har. Kunskap om målgruppen och dess behov finns lokalt men behöver tydliggöras och systematiseras. Detta förhållande gör det svårt att bedöma om verksamheternas omfattning svarar mot de behov som finns. För att få en mer adekvat bild över antal individer som är i riskzon för kriminalitet eller ingår i kriminella nätverk behöver varje berörd förvaltning själv göra en genomlysning av hur

verksamhetens kapacitet förhåller sig till målgruppens storlek och behov. Som metod för det arbetet är Cylindermodellen ett bra verktyg.

Cylindermodellen utgörs av individer, kategoriserade från A-D, som har en negativ påverkan på lokalsamhället baserat på kriminalitet eller normbrytande beteende. Polisen i Storgöteborg har tagit fram en cylinder utifrån varje lokalpolisområde (LPO). Således finns en cylinder för LPO City, LPO Syd, LPO Hisingen och LPO Nordost. Cylindern kan fungera som ett identifierings- och planeringsverktyg för att avgöra vad staden kan och ska göra i de olika kategorierna. Modellen kan användas både på individ-, grupp- och områdesnivå. På grupp- och områdesnivå kan staden använda modellen för att säkerställa att lokaler inte hyrs ut till kriminell verksamhet eller att bidrag som stärker kriminella organisationer och nätverk beviljas.

Cylinderns D-kategori utgörs av barn och unga i riskzon. Det är väsentligt för staden att ha en så bra kunskap som möjligt om den målgruppen och hur stor den är så att insatser kan planeras, dimensioneras och sättas in på rätt plats och i rätt tid. Cylindermodellen möjliggör kunskap om hur stort antalet ungdomar i riskzon är samt på vilken nivå de befinner sig. Kunskapen om och arbetet med barn och unga i kategori D sker främst inom ramen för SSPF. Stadens och polisens information kompletterar varandra och skapar en helhetsbild av de olika kategorierna i cylindermodellen.

Insats 4:1	Utveckla och förstärka kartläggningsarbetet med stöd av cylindermodellen
Förväntat resultat	En helhetsbild över antal individer som ingår i kriminella nätverk och som är i riskzon. Tydligare bild över barn och unga som ingår i D-kategorin. Större möjligheter till riktade insatser. Förbättrat arbetssätt mot gängkriminalitet på individ-, grupp- och områdesnivå.
Målgrupp	Samtliga av cylindermodellens kategorier
Samordningsansvar	Socialnämnd Centrum
Ansvar	Socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, grundskolenämnden och utbildningsnämnden

Insats 4:2 Samtliga nämnder och styrelser ska identifiera vilka verktyg de har för att motverka gängkriminalitet och nyrekrytering

Rekrytering till kriminella nätverk sker på flera sätt och riktar sig mot allt yngre åldrar. Den brottslighet som kriminella nätverk ägnar sig åt begränsas inte till något specifikt område vare sig gällande fysisk plats eller verksamhetsområde. För att bidra till att stoppa nyrekrytering till kriminella nätverk och gängkriminalitet, krävs att samtliga nämnder och styrelser i Göteborgs Stad identifierar vilka användbara och ändamålsenliga verktyg de har för att motverka problemet. En samlad bild och ökad kunskap av vilka verktyg staden har som helhet, kan förstärka stadens arbete mot gängkriminalitet och bidra till att förhindra nyrekrytering.

Flertalet nämnder och styrelser i staden har verktyg för att motverka organiserad brottslighet. Som exempel kan nämnas socialnämndernas uppgifter i arbetet med unga lagöverträdare enligt lagen om särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare (LUL), förebyggande insats 22 § i lag med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU),

stadsbyggnadskontorets arbete med bygglov eller miljö- och klimatanvändens arbete med kontroll och tillsyn av lagar som rör miljöskydd, hälsoskydd och livsmedel. Ökad kunskap om de egna verktygen stärker förutsättningarna för respektive verksamhet att förbättra processerna i arbetet mot organiserad brottslighet, gängkriminalitet och nyrekrytering. Det skapar också bättre förutsättningar för förvaltningar och bolag att förhindra att stadens medarbetare utsätts för otillåten påverkan av kriminella aktörer.

Kommunstyrelsen, genom kunskapscentrum mot organiserad brottslighet, kommer att tillhandahålla en metodmatris för nämnder och styrelser att använda som stöd i arbetet med att identifiera sina respektive verktyg. Metodmatrisen kommer att utgå från parametrar som relaterar till organiserad brottslighet, exempelvis ekonomi, kontroll, lokaler, bidrag, tillsyn, rekrytering till gäng, struktur på gäng och risk för otillåten påverkan.

Insats 4:2 ska vara kopplad till insats 1:4 i denna plan.

Insats 4:2	Samtliga nämnder och styrelser ska identifiera vilka verktyg de har för att motverka gängkriminalitet och nyrekrytering
Förväntat resultat	En samlad bild av stadens insatser mot gängkriminalitet och nyrekrytering. En förbättrad förmåga att motverka nyrekrytering och gängkriminalitet på individ-, grupp- och områdesnivå.
Målgrupp	Samtliga av cylindermodellens kategorier
Samordningsansvar	Kommunstyrelsen
Ansvar	Samtliga nämnder och styrelser i Göteborgs Stad

Insats 4:3 Utveckla och implementera metodstöd inom SSPF och SIG

I de övergripande och lokala samverkansöverenskommelser som finns mellan staden och polisområde Storgöteborg framgår hur samverkansformerna SSPF och SIG ska fungera på en övergripande nivå. Arbetet med SSPF och SIG har utvecklats på olika sätt i olika områden. Ett utvecklingsarbete mot en större enhetlighet, tydligare strukturer och gemensamma rutiner och metodstöd är nödvändigt. Utvecklingen behöver ske inom såväl arbetet med individärenden som i den operativa och strategiska verksamhetssamverkan utifrån den övergripande strukturen. Inom både SSPF och SIG måste samverkan med berörda nämnder inom utbildningsområdet utvecklas och säkerställas, framför allt i förhållande till utbildningsnämnden och deras uppdrag gällande gymnasieskolorna. Samverkan måste även säkerställas med fristående skolor.

Insats 4:3	Utveckla och implementera metodstöd inom SSPF och SIG
Förväntat resultat	Adekvata och lokalt anpassade insatser och förbättrad samverkan.
Målgrupp	Cylindermodellens kategori B, C och D
Samordningsansvar	Socialnämnd Centrum
Ansvar	Socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst

Insats 4:4 Säkerställa att standardiserade bedömningsmetoder används inom socialtjänstens myndighetsutövning för individer i eller i riskzon för kriminalitet

Att bedöma risk för fortsatt normbrytande beteende och kriminalitet är en komplex och svår uppgift som kräver kunskap och erfarenhet. Med rätt kunskap om risk- och skyddsfaktorer kopplat till normbrytande beteende och kriminalitet kan kvaliteten i handläggningen öka och insatser kan bättre anpassas till den enskildes förutsättningar och behov.

Standardiserade bedömningsmetoder bygger på forskning och fungerar som ett stöd i utredningsarbetet när man ska bedöma enskilda personers situation, funktion eller hjälpbehov. Vid användningen av standardiserade bedömningsmetoder skapas ett överskådligt bedömningsunderlag som ger goda möjligheter att återkoppla resultatet till den berörda personen. För att kunna göra en samlad bedömning av individens risker, skyddsfaktorer och hjälpbehov behöver man dock ofta använda flera informationskällor. Det kan till exempel vara relevant att göra bedömningar av missbruksproblematik, antisocialt beteende, risker att återfalla i brott, kriminellt tankemönster eller av hur hemförhållandena ser ut. Användningen av standardiserade bedömningsinstrument ökar förutsättningarna för en likvärdig bedömning, ger kunskap om enskilda personer och målgrupper och ger ökad transparens. Ett bedömningsinstrument kan också användas för uppföljning av resultat för den enskilde individen men också för att följa upp en hel målgrupp genom att man sammanställer gruppens resultat.

Insats 4:4 ska vara kopplad till insats 1:4 i denna plan.

Insats 4:4	Säkerställa att standardiserade bedömningsmetoder används inom socialtjänstens myndighetsutövning för individer i eller i riskzon för kriminalitet
Förväntat resultat	Förbättrade och kunskapsbaserade bedömningar, individanpassade insatser till målgruppen, ökad likvärdighet och rättssäkerhet inom handläggningen.
Målgrupp	Cylindermodegens samtliga kategorier
Ansvar	Socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydvest

Insats 4:5 Analysera förekomsten av narkotika i avloppsvatten som komplement till den kunskapsbaserade lägesbilden

I Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program finns en strategi för att utveckla och stärka det långsiktiga och systematiska vålds- och drogförebyggande arbetet. Göteborg Stad har god kunskap om var narkotika säljs men en sämre kunskap av hur användandet av narkotika ser ut och var brukandet sker. Ett minskat narkotikabruk minskar efterfrågan av narkotika vilket kan bidra till att försäljningen blir mindre lönsam.

Undersökningar utförda bland annat inom ANDTS-arbetet visar att narkotikabruket i Göteborg är mer omfattande än vad som framkommer av statistik inom missbruksvård och hos polisen. Under 2021 har Göteborgs Stad tillsammans med Polismyndigheten Region Väst genomfört analyser av förekomst av narkotika i avloppsvattnet under en sju dagarsperiod med syfte att komplettera den lägesbild som finns över narkotikabruket i Göteborg. Regelbundet utförda analyser innebär möjligheter att följa narkotikakonsumtionen över tid samt jämföra resultatet med andra kommuner som

genomför liknande analyser. Analyserna täcker Göteborgs Stad som helhet samt tre separata områden med olika socioekonomisk status: Ett starkt, ett medelstarkt och ett svagt. En sådan analys kan bidra med en tydligare bild över hur narkotikaförbrukningen ser ut över hela staden och hur den skiljer sig åt mellan olika områden.

Det fortsatta arbetet med att genomföra mätningar och implementering av analyserna behöver utvecklas och samordnas inom det i dag befintliga ANDTS-arbetet som komplement till befintliga drogvaneundersökningar.

Insats 4:5	Analysera förekomsten av narkotika i avloppsvatten som komplement till den kunskapsbaserade lägesbilden
Förväntat resultat	Ökad kunskap över hur narkotikakonsumtionen ser ut i Göteborgs Stad, vilket resulterar i adekvata insatser som bidrar till att minska bruk och efterfrågan och i förlängningen försäljning.
Samordningsansvar	Socialnämnd Centrum
Ansvar	Socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost, Sydväst

Insats 4:6 Implementera Brås metodstöd och utveckla arbetet för att motverka parallella samhällsstrukturer

Brå har utarbetat ett metodstöd för att motverka parallella samhällsstrukturer. Metodstödet ska bidra med kunskap om motåtgärder som kan vidtas utifrån de strukturer som finns i den lokala miljön och ger nämnder och styrelser möjlighet att införa de mest effektiva åtgärderna för att stoppa utvecklingen av parallella samhällsstrukturer

Metodstöd ska implementeras ligga till grund för verksamhetsutveckling i berörda nämnder och styrelser och utveckla stödet i sina verksamheter utifrån den lokala kontexten. Socialnämnd Nordost har påbörjat ett arbete för att identifiera metoder för att motverka parallella samhällsstrukturer.

Insats 4:6	Implementera Brås metodstöd och utveckla arbetet för att motverka parallella samhällsstrukturer
Förväntat resultat	Genom att stadens medarbetare får en högre kompetens om parallella samhällsstrukturer ökar möjligheten för att sätta in rätt åtgärder för att minska förekomst av parallella samhällen.
Målgrupp	Cylindermodegens samtliga kategorier
Samordningsansvar	Socialnämnd Nordost för framtagande av struktur
Ansvar	Socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst samordnar berörda nämnder och styrelser inom sitt stadsområde

Bilaga 1: Indikatorer

Målet med handlingsplanen är att nyrekrytering, gängkriminalitet och förekomst av parallella samhällen ska minska till år 2026. Till handlingsplanen finns indikatorer för att mäta måluppfyllelsen. Indikatorer och utgångsvärden är hämtade från polisens definition av särskilt utsatta områden i Göteborg, polisens cylindermodell samt polisens statistik över skjutningar och sprängningar.

Indikatorer för att minska nyrekrytering till gängkriminalitet har hämtats från polisens cylindermodell, kategori C och D. Utgångsvärde för den indikatorn är baserat på polisens uppgifter och kommer att kompletteras när Göteborgs Stad har en tydligare uppfattning om målgruppen, vilket är ett av handlingsplanens syften.

Mål	Indikatorer	Utgångsvärde 2022	Målvärde 2026
Minskad gängkriminalitet och förekomst av parallella samhällen	Antal särskilt utsatta områden	5	0
Minskad gängkriminalitet	Minskat antal individer i cylinder, kategori A och B		
Minskad nyrekrytering till gängkriminalitet	Minskat antal individer i cylinder, kategori C och D		
Minskad nyrekrytering och gängkriminalitet	Antal gängrelaterade skjutningar		
Minskad nyrekrytering och gängkriminalitet	Antal gängrelaterade sprängningar		

Bilaga 2: Avsiktsförklaring Kunskapscentrum mot organiserad brottslighet

Avsiktsförklaring för samverkan mellan nedanstående myndigheter mot den organiserade brottsligheten.

Bakgrund

Kommunstyrelsen i Göteborg tog 2008-06-18 beslut om inrättandet av ett Kunskapscentrum mot gängkriminalitet, organiserad brottslighet och otillåten påverkan. Det yttersta målet är att stödja och värna det demokratiska samhällssystemet med utgångspunkt från en bred myndighetssamverkan.

Behovet av myndighetssamverkan inom Kunskapscentrum mot organiserad brottslighet är fortsatt stort. Samhällsutvecklingen sedan inrättandet 2008 har bidragit till en ökning av antalet samverkande myndigheter och fokusområden.

I syfte att uppdatera befintlig avsiktsförklaring har denna revidering gjorts. Genom revidering har Arbetsförmedlingen och Västra Götalandsregionen tagits upp som samverkande myndigheter tillsammans med Skatteverket, Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Kronofogden, Försäkringskassan, Länsstyrelsen, Kriminalvården, Polisen, Tullverket, Säkerhetspolisen samt Göteborgs stad.

Genom revideringen har fokusområdena avhopparverksamhet, det ekonomiska perspektivet och otillåten påverkan utökats med våldsbejakande extremism.

Uppdraget inom fokusområdena

- att ta initiativ till samt stödja och driva nätverk och samarbetsprojekt som ska leda till konkreta åtgärder
- att arbeta långsiktigt och strukturellt genom att försvåra för kriminell verksamhet och organiserad brottslighet. Kunskapscentrum bör samla och sprida information, stimulera lärande samt vara med och påverka vid bland annat lagstiftning, stadsutveckling, upphandling, välfärdssystem och tillståndsgivning.

Förutsättningar för samverkan

Kunskapscentrum skall ta sin utgångspunkt i en bred myndighetssamverkan.

Samverkande myndigheter avser i och med undertecknandet av denna avsiktsförklaring att stödja de prioriteringar som styrgruppen ställer sig bakom. Förslag på prioriteringar kan komma från både Kunskapscentrum och respektive myndighet. Kontaktpersoner till Kunskapscentrum utses från respektive organisation. Kontinuerlig samverkan sker inom ramen för nätverket. I tillämpliga fall tillsätts en projektgrupp/nätverksgrupp där representanter ingår från de organisationer som bäst kan bidra med erfarenhet, kompetens och resurser för att nå de mål som sätts upp. De samverkande myndigheterna ska bidra till kunskapshöjande åtgärder mot den organiserade brottsligheten.

Avsiktsförklaring Kunskapscentrum mot organiserad brottslighet

Göteborg 2022-02-23

Göteborgs Stad

Eva Hessman

Polismyndigheten

Anders Börjesson

Kriminalvården Region Väst

Per Björkgren

Säkerhetspolisen

Helena Kivisaar

Skatteverket

Karl-Johan Ekström

Tullverket

Ingela Östmark

Åklagarmyndigheten

Mats Eriksson

Länsstyrelsen

Annika Lidström

Ekobrottsmyndigheten

Henric Fagher

Försäkringskassan

Charlotta Östlund

Kronofogdemyndigheten

Mats Bengtsson

Arbetsförmedlingen

Lena Holmgren

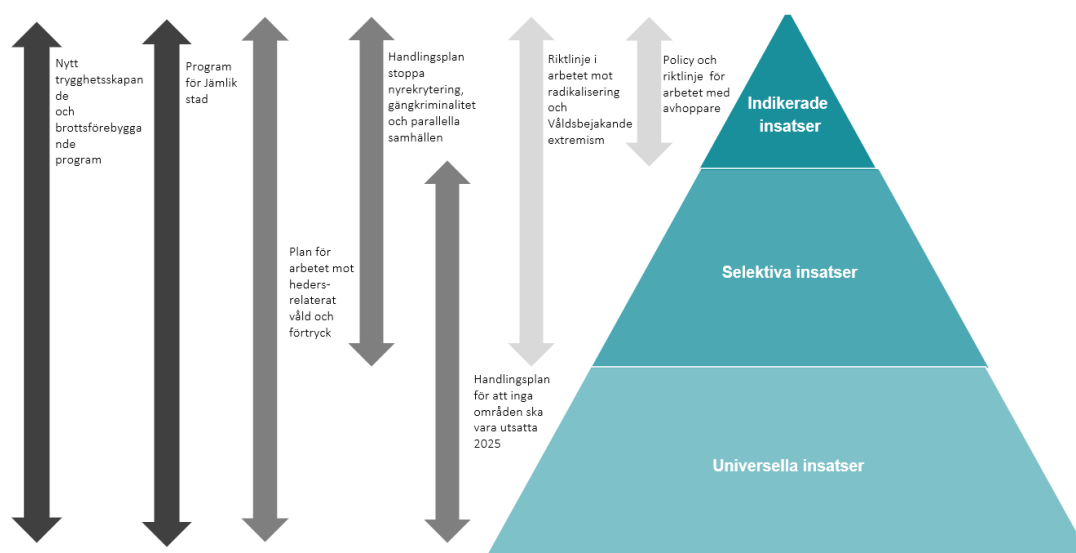
Västra Götalandsregionen

Ann -Sofi Lodin

Bilaga 3: Preventionspyramiden

En teoretisk utgångspunkt i det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet är en uppdelning utifrån preventionsnivåer. Det handlar om generella, selektiva och indikerade åtgärder. Generella åtgärder riktar sig till alla invånare och platser där de bor, verkar och som de besöker. Selektiva åtgärder fokuseras till riskgrupper, individer eller särskilt brottsdrabbade platser och indikerade åtgärder till dem som har begått eller drabbats av brott tidigare. Insatserna som staden ska utföra för att minska brottsligheten och öka tryggheten behöver rikta sig mot alla nivåer i preventionstriangeln. Andra styrande dokument inom området fokuserar på flera eller andra nivåer. Exempel på näraliggande program och planer och deras förhållande till insatserna framgår av bilden nedan.

Göteborgs Stads handlingsplan för att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen, fokuserar på insatser som återfinns bland selektiva och indikerade åtgärder även om några insatser är kopplade till stadens främjande arbete och generella åtgärder.

Arbetet med de främjande insatserna och de generella åtgärderna, som omhändertas i framför allt program och plan för en jämlik stad och handlingsplanen för att inga områden ska vara utsatta 2025, kan ses som en grund för att stoppa utvecklingen av parallella samhällsstrukturer. Idag finns emellertid gängkriminalitet i Göteborg som genom sin närvaro och påverkan på lokalsamhället upprätthåller parallella samhällsstrukturer. Att fokusera på selektiva åtgärder och indikerade åtgärder för gruppen som ingår i kriminella nätverk och de som finns i riskzonen för kriminalitet, kan således ha en positiv påverkan på att stoppa de parallella samhällsstrukturer. En del åtgärder kommer att ge effekt tidigt, medan andra åtgärder förväntas ge resultat först på längre sikt.

Göteborgs Stad

Stadsledningskontoret

Central Samverkansgrupp
(Ordinarie CSG)

Protokoll 6/23
Sammanträdesdatum
2023-03-09

Dnr 0074/22

Utdrag ur protokoll

§ 5 Samverkan före beslut

- a) Handlingsplan för att motverka nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen dnr 1668/20 Handling utsänd 2023-03-02

Helena Österlind och Kaj Larsson föredrar ärendet.

Bakgrund och samverkansprocess beskrivs.

Dagens samverkan avser tilläggen, övriga handlingsplan är samverkad sedan tidigare (se bifogad presentation för datum).

Vision ställer frågan vilka av CSG's synpunkter från dialogtillfället som vägts in?

Helena svarar att det bland annat har lagts till vikten av att få till gemensam kompetensutveckling för dialog och samverkan mellan exempelvis skola/förskola och socialtjänst.

Fackliga organisationer vill gemensamt ha fört till protokollet att man ser att det måste till ekonomiska resurser och att de nya insatserna inte kan genomföras inom befintlig budget. Det är redan idag svårt för socialförvaltningarna att kunna utföra sitt arbete utifrån organisatoriska och ekonomiska förutsättningar men även utifrån t ex desinformation och kompetensförsörjning. Det går inte heller att tillföra resurser endast under ett par år, då detta är ett arbete som kommer ge resultat, men då på sikt. Politiken kan inte tänka att förvaltningarna hämtar hem pengarna redan om 3-5 år, utan arbetet måste ses betydligt mer långsiktigt än så. Det är även av största vikt att politiken och staden tar kompetensbristen på allvar och påbörjar ett gediget arbete med att behålla erfaren och kompetent personal. Fackliga ser en stor risk om inte pengar tillförs då de skolor och områden som redan idag har stora bekymmer annars inte kommer ha utrymme och möjlighet att lägga lika mycket pengar på detta förebyggande arbete som andra skolor och områden, vilket riskerar att cementera befintliga bekymmer.

Sveriges Lärare vill anteckna till protokollet att det inledningsvis säkerställs att man har rätt lärarkompetens i verksamheten innan man kompletterar med andra yrkesgrupper.

Vision framför att det är ett fantastiskt arbete som är gjort. Dock finns det svårigheter inom socialtjänsterna, och man uppfattar att omorganisationen gett mer av arbete i stuprör mellan avdelningar inom förvaltningarna men också mellan skola och socialtjänst.

Sacorådet ställer frågan hur man löser sekretessfrågorna mellan olika förvaltningar.

Kaj svarar att samtycke är det som främst används men att översyn av lagstiftning pågår.

Samverkan förklaras därmed fullgjord

Vid protokollet

.....
Anna Wilsson

Protokollet justeras

.....
Eva Hessman , Arbetsgivaren

.....
Selam Aksungur, Kommunal

.....
Erén Andersson, Saco/Sacorådet

.....
Anne Häggendahl, TCO,Vårdförbundet